

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Πλήρες σύστημα

Σχολικῆς μουσικῆς

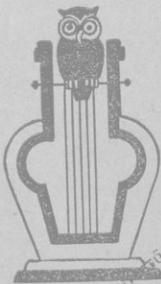
ΕΙΣ ΕΞ ΤΕΥΧΗ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΕΡΟΣ 1ον

Μείζονες κλίμακες καὶ ἡλλοιωμένοι φδόγγοι

**Διὰ τὴν Β' Τάξιν τῶν 'Εξαταξίων καὶ τὴν Γ' καὶ Δ' Τάξιν
τῶν 'Οκταταξίων σχολείων τῆς Μέσης 'Εκπαιδεύσεως**

Συγγένεια της πατρικής αρχής της Επαναστατικοῦ Συμβουλίου - Υπουργεῖον 'Εθνικῆς Πολιτικῆς
1949 - 9 / 29 / 1949 - 49 πολιτικής

**Βιβλιοπωλεῖον Δ. ΠΟΥΝΤΖΑ, ἐν Ἀθήναις
·Οδὸς Τσώρτσιλ (Σταδίου) 31**

Πατρικόν
λαμπρώδους

Πλήρες σύστημα

Σχολικῆς μουσικῆς

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

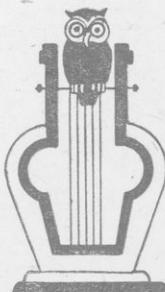
ΜΕΡΟΣ 1ον—Μειζονες κλίμακες και ήλλοιωμένοι φδόγγοι

» 2ον—Μελωδικαί ασκήσεις ἐπὶ τῶν μειζόνων κλιμάκων

» 3ον—Δίφωνοι μελωδικαί ασκήσεις και τρίφωνοι κανόνες

Διὰ τὴν Β' Τάξιν τῶν Ἐξαταξίων καὶ τὴν Γ' καὶ Δ' Τάξιν
τῶν Ὀκταταξίων Σχολείων Μ. Ἐκπαιδεύσεως

36

Βιβλιοπωλεῖον ΔΘ. ΠΟΥΝΤΖΑ, ἐν Ἀθήναις

·Οδός Τσώρτσιλ (Σταδίου) 31

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΗΜΕΙΑ ΆΛΛΟΙΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ

ΜΑΘΗΜΑ 1^{ον}

Δ' Σημεία άλλοιώσεως και σημεία έπανορθώσεως

Τι παλοῦνται σημεῖα ἀλλοιώσεως;

Σημεῖα ἀλλοιώσεως λέγονται τὰ σημεῖα τὰ διοῖα ὑψώνουν τοὺς φθόγγους.

"Οταν ὁ φθόγγος δὲν ἔχει πρὸ αὐτοῦ οημείον ἀλλοιώσεως λέγεται «φυσικὸς φθόγγος». "Οταν ἔχει πρὸ αὐτοῦ σημείον ἀλλοιώσεως λέγεται «ἡλλοιωμένος φθόγγος».

Πόσων εἰδῶν σημεία ἀλλοιώσεως ἔχομεν;

Σημεῖα ἀλλοιώσεως ἔχομεν δύο εἰδῶν : Τὰ ἀπλᾶ καὶ τὰ διπλᾶ.

Ποῖα εἶναι τὰ ἀπλᾶ σημεῖα ἀλλοιώσεως;

Τὰ ἀπλᾶ σημεῖα ἀλλοιώσεως εἶναι δύο : Ἡ διεσις, ἡ διπλὴ γράφεται διὰ τοῦ σημείου # καὶ ἡ ὑφεσις, ἡ διπλὴ γράφεται διὰ τοῦ σημείου ♯.

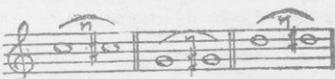
Ποῖα εἶναι τὰ διπλᾶ σημεῖα ἀλλοιώσεως;

Τὰ διπλᾶ σημεῖα ἀλλοιώσεως εἶναι δύο : Ἡ διπλὴ διεσις, ἡ διπλὴ γράφεται διὰ τοῦ σημείου × καὶ ἡ διπλὴ ὑφεσις, ἡ διπλὴ γράφεται διὰ τοῦ σημείου ♭.

Τι καλεῖται δίεσις ;

Δίεσις λέγεται τὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως, τὸ διπλὸν τιθέμενον πρὸ ἐνὸς φθόγγοσήμουν ὑφένει αὐτὸ κατὰ ἐν ἡμιτόνιον *.

Παράδειγμα

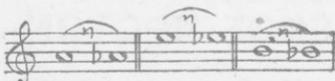
Τι καλεῖται ὑφεσις ;

"Υφεσις λέγεται τὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως, τὸ διπλὸν τιθέμενον πρὸ ἐνὸς φθόγγοσήμουν, χαμηλώνει αὐτὸ κατὰ ἐν ἡμιτόνιον.

* Χάριν συντομίας τὸ ἡμιτόνιον τὸ γράφομεν διὰ τοῦ ή. καὶ τὸν τόγον διὰ τοῦ Τ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα

Tί καλεῖται διπλῆ δίεσις;

Διπλῆ δίεσις λέγεται τὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως, τὸ ὅποιον τιθέμενον πρὸ ἐνὸς φθογγοῦ μούσημον, ὑψώνει αὐτὸν κατὰ ἕνα τόνον (παρ. α').

Tί καλεῖται διπλῆ ψφεσίς;

Διπλῆ ψφεσίς λέγεται τὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως, τὸ ὅποιον τιθέμενον πρὸ ἐνὸς φθογγοῦ μούσημον, χαμηλώνει αὐτὸν κατὰ ἕνα τόνον (παρ. β').

Παραδείγματα

a) εἶναι ὄμοια

b) εἶναι ὄμοια

Πόσον ισχύοιν τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως;

α) Τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως ὅταν τίθενται πρὸ τῆς μουσικῆς συνθέσεως καὶ ἀμέσως μετά τὸν γνώμονά, ισχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόημα μέχρι τέλους, χωρὶς νὰ γραφοῦν ἐκ νέου, καὶ λέγονται «*Μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεας*».

Παράδειγμα

β) Τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως ὅταν τίθενται πρὸ ἐνὸς φθογγοῦ μούσημον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μουσικῆς συνθέσεως, τότε ισχύουν μέχρι τῆς πρώτης διαστολῆς τὴν ὅποιαν θὰ συναντήσωμεν καὶ λέγονται «*Τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως*».

Παράδειγμα

Tί καλοῦνται σημεῖα ἐπανορθώσεως;

Σημεῖα ἐπανορθώσεως λέγονται τὰ σημεῖα τὰ ὅποια τιθέμενα πρὸ τῶν ἡλλοιωμένων φθογγοῦ μούσημον ἐπαναφέρουν αὐτὰ εἰς τὴν φυσικὴν των κατάστασιν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ποτα είναι τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως ;

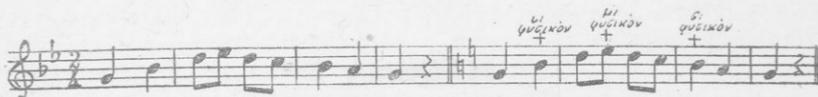
Τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως είναι ή ἀπλῆ ἀναίρεσις ή ἀναίρεσις, ή δύοις γράφεται διὰ τοῦ σημείου ἢ, καὶ ή διπλῆ ἀναίρεσις, ή δύοις γράφεται διὰ τοῦ σημείου ἢ.

Ἡ ἀπλῆ ἀναίρεσις ἐπαναφέρει εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν τὰ ἡλλοιωμένα δι' ἀπλῆς διέσεως ή ὑφέσεως φθογγόσημα, ή δὲ διπλῆ ἀναίρεσις ἐπαναφέρει εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν τὰ ἡλλοιωμένα διὰ διπλῆς διέσεως ή ὑφέσεως φθογγόσημα.

Πόσον ἰσχύουν τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως ;

α) Τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως ὅταν τίθενται εἰς τὸ τέλος ἐνὸς μέρους ή τμήματος τῆς μουσικῆς συνθέσεως καὶ πρὸ τῆς διπλῆς διαστολῆς αὐτοῦ, ή κατόπιν αὐτοῦ, ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ μέρους ή τμήματος τὸ δύοιν ἀκολουθεῖ.

Παράδειγμα

β) Τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως ὅταν τίθενται πρὸ ἐνὸς ἡλλοιωμένου φθογγοσήμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μουσικῆς συνθέσεως ἰσχύουν μέχρι τῆς πρώτης διαστολῆς τὴν δύοιαν θὰ συναντήσωμεν.

Παραδείγματα

Three musical staves in G major (two sharps) and common time. The first staff shows a note with a vertical line through it, followed by a note with a vertical line through it. The second staff shows a note with a vertical line through it, followed by a note with a vertical line through it. The third staff shows a note with a vertical line through it, followed by a note with a vertical line through it.

Ἀσκήσεις 1ου μαθήματος

α' Προφορικαί :

1. Τί καλοῦνται «σημεῖα ἀλλοιώσεως»;
2. Πόσων εἰδῶν σημεῖα ἀλλοιώσεως ἔχουμεν;
3. Ποτὲ είναι τὰ «ἀπλᾶ» σημεῖα ἀλλοιώσεως;
4. » » «διπλᾶ» » »
5. Τί καλεῖται «δίεσις»;
6. » » «ὑφεσίς»;
7. » » «διπλῆ δίεσις»;
8. Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9. Πόσον ισχύουν τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως :
10. Τί καλοῦνται «σηρεῖα ἐπανορθώσεως» ;
11. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως ;
12. Πόσον ισχύουν τὰ σημεῖα ἐπανορθώσεως ;

β' Γραπταὶ *

Γράψατε εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$ τὰ ἔπομενα φθογγόσημα : Σὸλ (μεσαῖον) τέταρτον, φὰ δίεταν τέταρτον, σὸλ τέταρτον, λὰ τέταρτον, σὸλ τέταρτον, φὰ τέταρτον, μὶ ἥμισυ, ςὲ τέταρτον, ςὲ δίεσιν τέταρτον, μὶ τέταρτον, ςὲ φυσικὸν τέταρτον. Ντὸ (χαμηλὸν) τέταρτον παρεστιγμένον, ςὲ δύδον, μὶ τέταρτον, φὰ τέταρτον, σὸλ τέταρτον,-φὰ δίεσιν τέταρτον, σὸλ τέταρτον, σὸλ δίεσιν τέταρτον, λὰ τέταρτον, σὶ ὑφεσιν τέταρτον, λὰ ἥμισυ. Σὶ τέταρτον, ντὸ τέταρτον, σὶ τέταρτον, σὶ ὑφεσιν τέταρτον, λὰ τέταρτον παρεστιγμένον, σὶ δύδον, ντὸ ἥμισυ.

ΜΑΘΗΜΑ 2^{ον}

Περὶ κλιμάκων - Αὔξησις καὶ ἐλάττωσις διαστημάτων

Καθὼς ἀνεφέραμεν εἰς τὸ Πρῶτον Τεῦχος τοῦ παρόντος συγγράμματος, κλίμαξ λέγεται ἡ συνεχὴς διαδοχὴ δικτὸν φθογγοσήμων.

Πόσων εἰδῶν κλίμακας ἔχομεν ;

Κλίμακας ἔχομεν τοιῶν εἰδῶν. Τὰς διατονικάς, τὰς χρωματικάς· καὶ τὰς ἐναρμονίους.

Ποῖαι λέγονται διατονικαὶ κλίμακες ;

Διατονικαὶ κλίμακες λέγονται αἱ ἀποτελούμεναι ἀπὸ τόνους, ἥμιτόνια καὶ τοιημιτόνια.

Ποῖαι λέγονται χρωματικαὶ κλίμακες ;

Χρωματικαὶ κλίμακες λέγονται αἱ ἀποτελούμεναι μόνον ἀπὸ ἥμιτόνια.

Ποῖαι λέγονται ἐναρμόνιοι κλίμακες ; **

Ἐναρμόνιοι κλίμακες λέγονται δύο κλίμακες αἱ δύοιαι ἔχουν τὸν ἴδιον ἥχον ἄλλα διαφορετικὴν δνομασίαν.

Πόσων εἰδῶν διατονικὰς κλίμακας ἔχομεν ;

Διατονικὰς κλίμακας ἔχομεν τεσσάρων εἰδῶν : Τὰς *Μείζονας* κλίμακας, τὰς *Ἐλάσ-*

* Εἰς τὴν γραφὴν καθ' ὑπαγόρευσιν πρέπει νὰ προτιμῶνται τὰ πλησιέστερα μεταξὺ των φθογγόσημα ταὶ ὅχι τὰ ἀπομεμαρχουμένα, ἐκτὸς ἐὰν δοθῇ εἰδικὴ ὑπόδειξις ὑπὸ τῆς ἀσκήσεως ἢ ὑπὸ τοῦ ὑπαγορεύοντος. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου παράγεται κανονικὴ μελωδία τὴν δύοιαν δυνάμεθα κατόπιν νὰ τραγουδήσωμεν.

** Περὶ χρωματικῶν καὶ ἐναρμόνιων κλίματων ἀναφέρομεν εἰς τὰ μαθήματα 20δυ καὶ 22ον τοῦ παρόντος τεύχους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σονδας κλίμακας, τὰς Ἀρχαῖας Ἑλληνικὰς κλίμακας καὶ τὰς Μικτὰς κλίμακας*.

Ποῖαι εἶναι αἱ κλίμακες τῆς Ἐνδρωπαϊκῆς μουσικῆς;

Αἱ κλίμακες τῆς Ἐνδρωπαϊκῆς μουσικῆς εἶναι αἱ μεῖζονες καὶ ἐλάσσονες κλίμακες.

Πῶς ὀνομάζονται αἱ Εύρωπαϊκαὶ κλίμακες εἰς τὰς κυριωτέρας ξένας διαλέκτους

Ἡ Κλίμαξ εἰς τὴν Ἰταλικὴν λέγεται Scala, εἰς τὴν ἀγγλικὴν Scale (προφ. σκέιλ), εἰς τὴν Γερμανικὴν Tonleiter καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν Gammie ή Gamma.

Αἱ τρεῖς δονομασίαι, Ἰταλική, ἀγγλική καὶ γερμανική εἴναι ἡ ἀρχιβῆς μετάφραστις τῆς λέξεως Κλίμαξ. Ἡ γαλλική λέξις Gamma σημαίνει τὸ Ἑλληνικὸν Γ (γάμμα) καὶ προέρχεται ή λέξις ἔξι αὐτοῦ διότι οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ Βυζαντινοὶ καὶ οἱ Δυτικοὶ Ενδρωπαϊοὶ μέχρι τῆς ἑποκῆς τοῦ Μεσαίωνος τὰ φθογγόσημα τὰ ἔγραφαν μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου α, β, γ, δ, ε, ζ, η. Ἐπειδὴ δὲ διελεύθερος φθόγγος τῶν ἀρχαίων κλίμακῶν ἦτο τὸ G (Ἑλλην. Γάμμα), μεταφρασθέντων τῶν φθόγγων εἰς τὴν λατινικὴν διάλεκτον ὡς ἔξης :

a — b — c — d — e — f — g
α — β — γ — δ — ε — ζ — η
λὰ — σὶ — ντὸ — ρὲ — μὶ — φὰ — σὸλ

ἐκ τοῦ πρώτου φθόγγου (χαμηλοτέρου) τῆς κλίμακος προῆλθεν ἡ λέξις gamma ή gamme ἡ δοπία εἰς τὴν γαλλικὴν διάλεκτον παρέμεινεν ἔκτοτε ὡς δονομασία τῆς κλίμακος.

Ἡ λέξις Melzow εἰς τὴν Ἰταλικὴν λέγεται maggiore, εἰς τὴν ἀγγλικὴν major (μέγισον), εἰς τὴν γερμανικὴν dur καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν majeur.

Ἡ λέξις Elássoν εἰς τὴν Ἰταλικὴν λέγεται minore, εἰς τὴν ἀγγλικὴν minor (μαίνον), εἰς τὴν γερμανικὴν moll καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν mineur **.

Αὔξησις καὶ ἐλάττωσις διαστημάτων

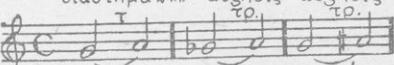
Πῶς αὐξάνεται ἡ μεγενθύνεται τὸ διάστημα;

Τὸ διάστημα (ἀνερχόμενον) αὐξάνεται ἡ μεγενθύνεται ὅταν χαμηλώσωμεν τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτοῦ ἡ ὑψώσωμεν τὸν δεύτερον φθόγγον αὐτοῦ διὰ σημείου ἀλλοιώσεως.

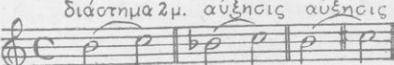
Παραδείγματα

διάστημα 2M. αὔξησις αὔξησις

τρ. τρ.

a')

διάστημα 2M. αὔξησις αὔξησις

b')

* Περὶ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ μικτῶν κλίμακων ἀναφέρομεν εἰς τὸ Τείτον Τεῦχος τοῦ παρόντος συγγρόμματος.

** Η γνῶσις ἐν ἀνωτέρῳ λέξεων εἶναι ἀπαραίτητος διότι ὅλα τὰ ξένα μουσικὰ ἔργα, τὰ οποία εἰσάγονται εἰς τὸ μέτωπον τοῦ μέτωπον ἀναγρέονται πρωτότατα τὰς λέξεις αὐτάς.

Εἰς τὸ ἀνωτέρῳ παράδειγμα α' ἔχομεν διάστημα Σας Μεγάλης, τὸ δποῖον εἰς τὸ δεύτερον μέτρον αὐξάνεται μὲ βάρουσιν τοῦ πρώτου φθόγγου του καὶ εἰς τὸ τρίτον μέτρον αὐξάνεται (μεγενθύνεται) μὲ ὑψωσιν τοῦ δευτέρου φθόγγου του. Κατόπιν τῆς αὐξήσεώς του τὸ ἀρχικὸν διάστημα τῆς Σας μεγάλης δὲν περιέχει ἔνα τόνον ἀλλ᾽ ἔνα τόνον καὶ ἐν ἡμιτόνιον (ἢ τρία ἡμιτόνια). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ δονομάζομεν διάστημα Σας ηὐξημένης ή Τριημιτόνιον, τὸ δποῖον λέγεται τὸ σύνολον τοιῶν ἡμιτονίων.

Εἰς τὸ παράδειγμα β' ἔχομεν διάστημα Σας μικρᾶς, τὸ δποῖον εἰς τὸ δεύτερον μέτρον αὐξάνεται μὲ βάρουσιν τοῦ πρώτου φθόγγου του καὶ εἰς τὸ τρίτον μέτρον αὐξάνεται μὲ ὑψωσιν τοῦ δευτέρου φθόγγου του. Κατόπιν τῆς αὐξήσεώς του τὸ ἀρχικὸν διάστημα τῆς Σας μικρᾶς δὲν περιέχει ἔνα ἡμιτόνιον ἀλλ᾽ ἔνα τόνον (ἢ δύο ἡμιτόνια). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ διάστημα γίνεται διάστημα Σας μεγάλης.

Πῶς ἐλαττοῦται ἢ συμικρύνεται τὸ διάστημα;

Τὸ διάστημα (ἀνερχόμενον) ἐλαττοῦται ἢ συμικρύνεται δταν ὑψώσωμεν τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτοῦ ἢ καμιτλῶσωμεν τὸν δεύτερον φθόγγον αὐτοῦ, διὰ σημείου ἀλλοιώσεως.

Παραδείγματα

Εἰς τὸ ἀνωτέρῳ παράδειγμα α' ἔχομεν διάστημα Σας μεγάλης, τὸ δποῖον εἰς τὸ δεύτερον μέτρον ἐλαττοῦται (συμικρύνεται) μὲ ὑψωσιν τοῦ πρώτου φθόγγου του καὶ εἰς τὸ τρίτον μέτρον ἐλαττοῦται μὲ βάρουσιν τοῦ δευτέρου φθόγγου του. Κατόπιν τῆς ἐλαττώσεώς του τὸ ἀρχικὸν διάστημα τῆς Σας μεγάλης δὲν περιέχει πλέον ἔνα τόνον, ἀλλ᾽ ἔνα ἡμιτόνιον. Ὡς ἐκ τούτου τὸ διάστημα τῆς Σας μεγάλης ἐλαττώθη (ἢ ἐσμικρύνθη) καὶ ἔγινε διάστημα Σας μικρᾶς.

Εἰς τὸ παράδειγμα β' ἔχομεν διάστημα Σας μικρᾶς, τὸ δποῖον εἰς τὸ δεύτερον μέτρον ἐλαττοῦται μὲ ὑψωσιν τοῦ πρώτου φθόγγου του, καὶ εἰς τὸ τρίτον μέτρον ἐλαττοῦται μὲ βάρουσιν τοῦ δευτέρου φθόγγου του. Κατόπιν τῆς ἐλαττώσεώς του τὸ ἀρχικὸν διάστημα τῆς Σας μικρᾶς δὲν περιέχει πλέον ἔνα ἡμιτόνιον, ἀλλὰ ὅνδεν ἡμιτόνιον καὶ κατὰ συνέπειαν γίνεται ταῦτοφωνία. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ δονομάζομεν διάστημα Σας ἡλαττωμένης τοὺς δὲ δύο φθόγγους, οἱ δποῖοι τὸ ἀποτελοῦν, ἐναρμονίους φθόγγους, διότι ἔχουν διαφορετικὴν δονομασίαν μὲν ἀλλὰ τὸ ἕδιον ὑφος, ἦτοι ἐναρμονίζονται.

Κατὰ τὸν ἕδιον τρόπον δυνάμεθα νὰ αὐξήσωμεν ἢ ἐλαττώσωμεν ὅλα τὰ διαστήματα ὡς καὶ τὸ διάστημα 1ης ἢ ταῦτοφωνίαν.

Εἰς τὸ ἀνωτέρῳ παράδειγμα γ' ἔχομεν διάστημα 1ης ἢ ταῦτοφωνίαν, τὸ δποῖον εἰς τὸ δεύτερον μέτρον αὐξάνεται μὲ ὑψωσιν τοῦ δευτέρου φθόγγου του, καὶ εἰς τὸ τρίτον Ψηφιοποιηθῆκε ἀπό τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μέτρον ανέξανται μὲ βάρυνσιν τοῦ πρώτου φθόγγου του. Κατόπιν τῆς ανέξησεώς του ἀπὸ ταῦτοφωνία μὴ περιέχουσα οὐδέν, περιέχει πλέον ἄν δημιτόνιον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν γίνεται **διάστημα 1ης ηὔξημένης**, τὸ διποῖον λέγεται καὶ **χρωματικὸν δημιτόνιον** πρὸς διάκοισιν του ἀπὸ τὸ διατονικὸν δημιτόνιον.

Ασκήσεις 2ου μαθήματος

α' Προφορικαὶ

1. Πόσων εἰδῶν κλίμακας ἔχομεν;
2. Ποῖαι λέγονται «διατονικαὶ κλίμακες»;
3. » » «χρωματικαὶ κλίμακες»;
4. » » «ἐναρμόνιον κλίμακες»;
5. Πόσων εἰδῶν διατονικὰς κλίμακας ἔχομεν;
6. Ποῖαι εἶναι αἱ κλίμακες τῆς Ενδρωποσίκης μουσικῆς;
7. Πῶς δονομάζονται αἱ ἐνδρωπαϊκαὶ κλίμακες εἰς τὰς κυριωτέρας ἔνεας διαλέκτους;
8. Πῶς ανέξανται ἡ μεγενθύνεται τὸ διάστημα;
9. Πῶς ἐλαττοῦνται ἡ σμικρύνεται τὸ διάστημα;
10. Τί λέγεται «Τριημιτόνιον»;

β' Γραπταὶ

1. Γράψατε τὰ ἐπόμενα διαστήματα καὶ αὐξήσατε αὐτὰ καθ' δημιτόνιον : Ντὸ-ρέ, ντὸ-μὶ ὑφεσις, ντὸ διεσις-σόλ, μὶ-ντό, ρὲ-ντό, σὸλ διεσις-ντό καὶ τὴν ταῦτοφωνίαν λὰ-λὰ μετατρέψατε την εἰς χρωματικὸν δημιτόνιον.
2. Γράψατε τὰ ἐπόμενα διαστήματα καὶ ἐλατιώσατε αὐτὰ καθ' δημιτόνιον : Ντὸ-μί, μὶ-φά, σὸλ-ντό, σὸλ-ρὲ ὑφεσις, λὰ ὑφεσις-φά καὶ σὶ ὑφεσις-λά.

ΜΑΘΗΜΑ 3^{ον}

Μείζονες κλίμακες

*Ποῖαι λέγονται μείζονες κλίμακες ; **

Μείζονες κλίμακες λέγονται ἔκειναι αἱ διποῖαι ἀνέρχονται κατὰ σειρὰν δύο τόνων, ἐνὸς δημιτονίου, τριῶν τόνων, ἐνὸς δημιτονίου καὶ κατέρχονται ἀντιθέτως.

Παράδειγμα

* Η ἀνωτέρω Μείζων κλίμαξ τοῦ Ντὸ λέγεται **Πρότυπος** ἢ **Φυσικὴ** Μείζων Κλίμαξ διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ φυσικὰ φθογγόσημα καὶ ὅχι ἥλλοιωμένα.

* Περὶ Μείζονος κλίμακος, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἀνεφέραμεν καὶ εἰς τὸ Πρῶτον Τεῦχος.

** Αἱ βαθμίδες τῆς κλίμακος δέον νῦν γράφωνται διὰ λατινικῶν ἀριθμῶν διὰ νῦν μὴ συγχέωνται μὲν Ὡγὶ ἀριθμησιν τῶν διαστημάτων.

** Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δυνάμεθα δύμας ἐξ ὅλων τῶν φιλογγοσήμων, φυσικῶν καὶ ἄλλοιωμένων, νὰ σχηματίσωμεν καὶ ἄλλας μείζονας κλίμακας, ἐφ' ὅσον ἡ διαδοχὴ τῆς σειρᾶς τῶν τόνων καὶ ἡμιτονίων θὰ τηρηθῇ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον.

Πρόδε τοῦτο, ὃς θὰ ἔδωμεν κατωτέρῳ, χρησιμοποιοῦμεν τὰ σημεῖα ἄλλοιώσεως.

Πόσων εἰδῶν μείζονας κλίμακας ἔχουμεν;

Μείζονας κλίμακας ἔχουμεν δύο εἰδῶν: Τὰς Μείζονας κλίμακας μὲ διέσεις καὶ τὰς Μείζονας κλίμακας μὲ ἑφέσεις.

Σχηματισμὸς μειζόνων κλιμάκων ἐκ διαφόρων φθόγγων

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν μίαν Μείζονα κλίμακα, δοχομένην ἐξ ἄλλων φθόγγων, γράφομεν κατ' ἀρχὰς τὴν βάσιν τῆς ἢ τὴν Τονικὴν βαθμίδαν^{*} αὐτῆς, ἢ δόποια μᾶς χοησιμεύει ως 1η βαθμὺς τῆς κλίμακος ποὺ θὰ σχηματίσωμεν καὶ τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας λαμβάνει ἡ Κλίμαξ. Κατόπιν γράφομεν κατὰ σειρὰν τὰ ἐπτά φθογγόσημα τὰ δόποια ἀκολουθοῦν μέχρι τῆς 8ης^{**} βαθμίδος καὶ κάτω τῶν φθογγοσήμων θέτεμεν τὰς βαθμίδας των.

Προσκειμένου λοιπὸν νὰ σχηματίσωμεν τὴν **Μείζονα κλίμακα τοῦ Σόλ**, γράφομεν τὰ φθογγόσημα δοχεῖσσοντες ἐκ τοῦ φθογγοσήμου Σόλ, τὸ δόποιον εἶναι ἡ 1η βαθμὺς τῆς κλίμακος (Τονικὴ ἢ Βάσις).

Παράδειγμα

Παρατηροῦμεν δύμας ὅτι ἡ ἀνερχομένη σειρὰ τῶν τόνων καὶ ἡμιτονίων τῆς μείζονος κλίμακος δὲν εἶναι κανονικὴ διότι: Μεταξὺ τῆς VI καὶ VII βαθμίδας ἔχει ἡμιτόνιον ἐνῷ θὰ ἔπειτε νὰ ἔχῃ τόνον καὶ μεταξὺ VII καὶ I^ο βαθμίδος ἔχει τόνον ἐνῷ θὰ ἔπειτε νὰ ἔχῃ ἡμιτόνιον.

"Ενεκα τούτον θέτομεν μίαν δίεσιν εἰς τὴν VII βαθμίδα (φα) καὶ οὕτω σχηματίζεται τόνος μεταξὺ VI καὶ VII βαθμίδος καὶ ἡμιτόνιον μεταξὺ VII καὶ I^ο βαθμίδος ὃς κάτωθι:

Παράδειγμα: Σόλ Μείζων κλίμαξ

Τοιουτοφόρως ἔχηματίσαμεν τὴν Σόλ μείζονα κλίμακα δυνάμεθα δὲ νὰ σχηματίσωμεν καὶ οἰανδήποτε ἄλλην κατὰ τὸν ἕδιον τρόπον.

* Περὶ Τονικῆς βαθμίδος ἀνεφέρουμεν εἰς τὸ Πρώτον Τεῦχος τοῦ παρόντος σύγγραμματος.

** Τὴν 8ην βαθμίδα τῆς κλίμακος τῶν γράφουμεν^{1ος} τὰς 9ην, Ι^{ης}, ΙΙ^{ης}, ΙΙΙ^{ης} κ.ο.κ.

Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς

Ασκήσεις ζου μαθήματος

a' Προφορικαὶ

1. Ποῖα λέγονται «μείζονες κλίμακες»;
2. Πόσων εἰδῶν μείζονας κλίμακας ἔχομεν;
3. Ποία λέγεται «Πρότυπος ἢ Φυσικὴ μείζων κλίμαξ» καὶ διατί;
4. Πῶς σχηματίζομεν τὰς μείζονας κλίμακας ἐκ τῶν διαφόρων φθόγγων;

b' Γραπταὶ

Σχηματίσατε τὰς Μείζονας κλίμακας τοῦ Ρέ καὶ τοῦ Λά, ἀνερχόμενας καὶ κατερχόμενας μὲ φθογγόσημα νημίσεως καὶ εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$. Κατόπιν γράψατε ἀνωθεν τῶν φθογγούσιμων τοὺς τόνους καὶ ήμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῶν τὰς βαθμίδας τῶν κλιμάκων μὲ λατινικοὺς ἀριθμούς.

ΜΑΘΗΜΑ 4^{ον}

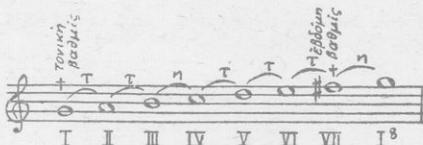
Μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις

Πῶς σχηματίζονται αἱ μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις;

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν ὅλας τὰς μείζονας κλίμακας μὲ διέσεις, ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν Φυσικὴν ἢ Πρότυπον μείζονα κλίμακα τοῦ Ντό, τῆς δοπίας τὴν V βαθμίδα χρησιμοποιοῦμεν ὃς I βαθμίδα (Βάσιν ἢ Τονικὴν) τῆς κλίμακος τὴν δοπίαν θὰ σχηματίσωμεν καὶ ὑφώνομεν κατὰ ἐν ήμιτόνιον (μὲ δίεσιν) τὴν VII βαθμίδα τῆς νέας κλίμακος.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ — Ἡ V βαθμίς τῆς κλίμακος Ντό εἶναι τὸ φθογγόσημον Σόλ, τὸ δοπίον γράφομεν ὃς I βαθμίδα. Κατόπιν ὑφώνομεν μὲ μίαν δίεσιν (κατὰ ήμιτόνιον) τὴν VII βαθμίδα τῆς νέας κλίμακος τοῦ Σόλ, ἡ οποία εἶναι τὸ φθογγόσημον φα. Τοιουτούροπός εσχηματίσαμεν τὴν **Μείζονα κλίμακα τοῦ Σόλ**.

Παράδειγμα

Κατὰ τὸν ᾧδιον τρόπον, ἀπὸ τὴν Σόλ μείζονα κλίμακα χρησιμοποιοῦμεν τὴν V βαθμίδα αὐτῆς (τὴν Ρέ), ὃς I βαθμίδα τῆς κλίμακος τὴν δοπίαν θὰ σχηματίσωμεν καὶ ὑφώνομεν τὴν VII βαθμίδα τῆς νέας κλίμακος μὲ μίαν δίεσιν (κατὰ ήμιτόνιον), διατηροῦντες καὶ τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως τῆς προηγουμένης κλίμακος (φὰ #). Τοιουτούροπός εσχηματίσαμεν τὴν **Μείζονα κλίμακα τοῦ Ρέ**. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα

Κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ τρόπον :

Ἄπὸ τὴν μεῖζονα κλίμακα τοῦ Ρὲ σχηματίζομεν τὴν μεῖζονα κλίμακα τοῦ Λὰ
 » » » » » Λὰ » » » » » Μὶ
 » » » » » Μὶ » » » » » Σὶ
 » » » » » Σὶ » » » » » Φὰ δίεσις
 » » » » » Φὰ # » » » » » Ντὸ δίεσις

“Οταν φθάσωμεν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς Μείζονος κλίμακος τοῦ Ντὸ # δὲν συνέχομεν πλέον διότι ή Ντὸ δίεσις μεῖζ. κλ. ἔχει ἥλλοιωμένα διὸ διέσεως ὅλα τὰ φθογγόσημα αὐτῆς *.

Παράδειγμα : Ντὸ # Μείζων κλίμαξ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διακρίνομεν ὅτι αἱ **Μείζονες κλίμακες μὲδιέσεις εἶναι ἐπιτά**, ἦτοι : ἡ **Σδλ-Ρὲ-Λὰ-Μὶ-Σὶ-Φὰ-#-καὶ Ντὸ #**, χρονιμοποιῶνται δὲ διέσεις ἐφ' ὅλων τῶν φθογγοσήμων ἦτοι : ντὸ# - ρὲ# - μὶ# - φὰ# - σὸδ# - λὰ# - σὶ#.

Τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως κάθε κλίμακος, τὰ γράφομεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κλίμακος, μετὰ τὸν γνώμονα καὶ πρὸ τῆς ἑνάρξεως τῆς κλίμακος ἡ τῆς μουσικῆς συνθέσεως, ἡ δποία θὰ ἀκολουθήσῃ; διατηροῦμεν δὲ τὴν σειρὰν τὴν δποίαν ἔχουν τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν μεῖζόνων κλιμάκων μὲ διέσεις.

Ἡ σειρὰ λοιπὸν τῶν διέσεων εἶναι : φὰ# - ντὸ# - σὸδ# - ρὲ# - λὰ# - μὶ# - σὶ# καὶ τὰς γράφομεν ὡς εἰς τὸ γάτωθι παράδειγμα :

Γαράδειγμα

* Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἔξαρκηδοῦν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ καθηγητοῦ των, εἰς τὸν σχηματισμὸν ὅλων τῶν Μείζόνων κλιμάκων μὲ διέσεις διὰ γὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐέρειαν αὐτῶν.

Ίσχυς τῶν μονίμων διέσεων

Αἱ διέσεις τῆς κλίμακος, ἐνδισκούμεναι ἐπὶ τοῦ γνώμονος καὶ πὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μουσικῆς συνθέσεως ἢ τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου, εἶναι **μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως** καὶ ἀποτελοῦν τὸν **ὅπλισμὸν τῆς κλίμακος**, ίσχύουν δὲ διὸ ὅταν τὰ φθογγόσημα τὰ ὅποια θὰ συναντήσωμεν μέχρι τέλους τῆς μουσικῆς συνθέσεως ἢ ἐνδὸς μέρους αὐτῆς, ἐκτὸς ἐάν ὑπάρῃ **τυχαῖον σημεῖον ἐπανορθώσεως** εἰς ἕνα φθογγόσημον (ἀναφεσίς ἦ), δόπτε τὸ φθογγόσημον αὐτὸν ἐκτελεῖται φυσικὸν μέχρι τῆς πρώτης διαστολῆς τὴν ὅποιαν θὰ συναντήσῃ.

Παράδειγμα

Ἐὰν ἐτίσης εἰς τὸ τέλος ἐνὸς μέρους τῆς μουσικῆς συνθέσεως (εἰς τὴν διπλῆν διαστολὴν) θέλομεν νὰ τοποθετήσωμεν ἄλλα σημεῖα ἀλλοιώσεως, τότε **ἀναφοροῦμεν** τὰ προηγούμενα πρὸ τῆς διπλῆς διαστολῆς καὶ θέτομεν τὰ ἐπόμενα μετὰ τὴν διπλῆν διαστολὴν.

Παράδειγμα

Ποῖα λέγονται «μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως»;

Μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶναι τοποθετημένα μετὰ τὸν γνώμονα καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μουσικῆς συνθέσεως ἢ μέρους αὐτῆς.

Τί καλεῖται «ὅπλισμὸς τῆς κλίμακος»;

Οπλισμὸς τῆς κλίμακος λέγεται τὸ σύνολον τῶν μονίμων σημείων ἀλλοιώσεως τὰ διόποια περιλαμβάνει δι γνώμων.

Ποῖα λέγονται «τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως»;

Τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶναι διεσπαρμένα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μουσικῆς συνθέσεως.

Άσκήσεις 4ου μαθήματος

α' Προφορικαὶ

1. Πῶς σχηματίζονται αἱ «Μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις»;
 2. Ποῖα λέγονται «Μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως» καὶ πόσον ίσχύουν;
 3. » » «Τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως» » » »
 4. Ποῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως ἀποτελοῦν τὸν «ὅπλισμὸν τῆς κλίμακος»;
- Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β' Πραπταὶ.

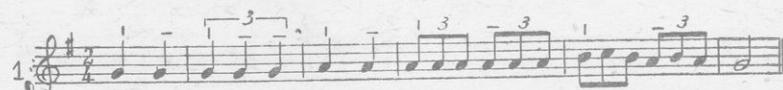
Σχηματίσατε τάς μείζονας κλίμακας τοῦ Μί καὶ τοῦ Σί, ἀνερχομένας καὶ κατερχομένας, εἰς μέτρον $\frac{6}{4}$ καὶ μὲ φθογγόσημα ἀξίας ἡμίσεως παρεστιγμένου, γράφοντες ἄνωθεν τῶν φθογγοσήμων τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῶν τὰς βαθμίδας.

ΜΑΘΗΜΑ 5^{ον}**Τρίηχα *. Σόλ μείζων κλίμαξ**

Tl παλεῖται τρίηχον;

Τρίηχον λέγεται τὸ σύνολον τριῶν ἰσοχρόνων φθογγοσήμων, τὰ δποῖα ἐκτελοῦνται** εἰς τὸν χρόνον τῶν δύο φθογγοσήμων τῆς αὐτῆς ἀξίας.

Τὰ Τρίηχον σημειώνεται διὰ τοῦ ἀφιθμοῦ 3 καὶ διὰ μιᾶς συνδέσεως τῶν τριῶν φθογγοσήμων :

Παραδείγματα : α' Ἀπλᾶ Τρίηχα

1. Εἰς τὸ παράδειγμα 1, 2ον μέτρον, διακρίνομεν ὅτι ἐνῷ ἔχομεν μέτρον $\frac{2}{4}$, μὲ τὸ Τρίηχον τετάρτων τὸ μέτρον γίνεται ὡς νὰ ἦτο $\frac{3}{4}$. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν λοιπὸν πρέπει νὰ προσπαθοῦμεν νὰ διαρκοῦν καὶ τὰ τρία φθογγόσημα ἀξίας τετάρτου τοῦ Τριήχου ὃσον διαρκοῦν τὰ δύο φθογγόσημα ἀξίας τετάρτου τοῦ κανονικοῦ μέτρου. Εἰς τὸ αὐτὸν παράδειγμα ὑπάρχουν τρίηχα ὁγδών τὰ δποῖα πρέπει νὰ διαρκοῦν καὶ τὰ τρία ὃσον διαρκεῖ τὸ ἐν τέταρτον.

2. Εἰς τὸ παράδειγμα 2 καύθε τρίηχον ὁγδών πρέπει νὰ διαρκῇ ὃσο διαρκεῖ τὸ $\frac{1}{4}$.

* Τὸ Τρίηχον ὄνομάζεται γαλλ. «triolet».

** Ἐκτελῶ μουσικὴν σημαίνει: τραγουδῶ τὰ φθογγόσημα ἢ κρούω αὐτὰ εἰς ἓν μουσικὸν ὄργανον.

Πόσων ειδῶν Τρίηχα ἔχομεν;

Τρίηχα ἔχομεν τεσσάρων ειδῶν: Τὸ ἀπλοῦν τρίηχον, τὸ συνεπτυγμένον, τὸ ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ διακεκομμένον.

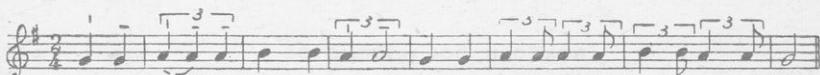
α' Ποῖον λέγεται Ἀπλοῦν τρίηχον;

'Απλοῦν τρίηχον λέγεται τὸ ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν ίσοχούντων φθογγοσήμων (ἴδε τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

β' Ποῖον λέγεται Συνεπτυγμένον τρίηχον;

Συνεπτυγμένον τρίηχον λέγεται ἐκεῖνο τοῦ ὅποιου τὰ δύο ἐκ τῶν τριῶν τριῶν φθογγοσήμων του εἶναι συνεπτυγμένα εἰς ἓν φθογγόσημον.

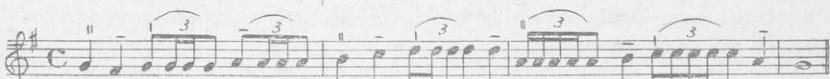
Παραδείγματα : 6) Συνεπτυγμένα τρίηχα

γ' Ποῖον λέγεται Ἀνεπτυγμένον τρίηχον;

'Ανεπτυγμένον τρίηχον λέγεται ἐκεῖνο τοῦ ὅποιου ἐν ᾧ περισσότερα ἐκ τῶν τριῶν φθογγοσήμων του περιέχει δύο ἢ περισσότερά φθογγόσημα μικροτέρας ἀξίας.

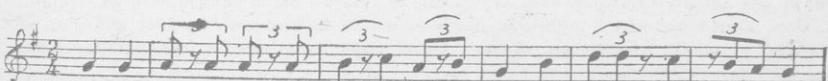
Παραδείγματα : γ) Ἀνεπτυγμένα τρίηχα

δ' Ποῖον λέγεται Διακεκομμένον τρίηχον;

Διακεκομμένον τρίηχον λέγεται ἐκεῖνο τοῦ ὅποιου ἐν ᾧ δύο ἐκ τῶν φθογγοσήμων του ἔχουν ἀντικατασταθῆ ὑπὸ παύσεως.

Παραδείγματα : δ) Διακεκομμένα τρίηχα

Σόλ Μείζων κλίμαξ

Η μείζων κλίμαξ τοῦ Σόλ ἔχει ὅπλισμὸν μίαν δίεσιν, φὰ #, σχηματίζει δὲ μεταξὺ τῆς I καὶ II βαθμίδος (σὸλ-λὰ) τόνον, μεταξὺ τῆς II καὶ III βαθμίδος (λὰ-σὶ) τόνον, μεταξὺ τῆς III καὶ IV βαθμίδος (σὶ-ντὸ) ἡμιτόνιον), μεταξὺ τῆς IV καὶ V βαθμίδος (ντὸ-ρὲ) τόνον, μεταξὺ τῆς V καὶ VI βαθμίδος (ρὲ-μὶ) τόνον, μεταξὺ τῆς VI καὶ VII βαθμίδος (μὶ-φὰ#) τόνον καὶ μεταξὺ τῆς VII καὶ I^o βαθμίδος (φὰ#-σὸλ) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα : Σόλ μείζων κλίμαξ

Ασκήσεις 5ου μαθήματος

a'. Προφορικαί :

1. Τί καλεῖται «τρίγχον»;
2. Πόσων εἰδῶν τρίγχα ἔχομεν καὶ ποῖα;
3. Πιῶν λέγεται «τρίγχον ἀπλοῦν»;
4. » » « » συνεπτυγμένον»;
5. » » « » ἀνεπτυγμένον»;
6. » » « » διακρικούμενον»;
7. Πόσας καὶ ποίας διέσεις ἔχει ἡ Σόλ μείζων κλίμαξ;
8. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων, τῆς Σόλ μείζονος κλίμακος, σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια;

b'. Γραπταί :

Σχηματίσατε τὰς μείζονας κλίμακας τοῦ Φὰ δίεσις καὶ τοῦ Ντὸ δίεσις, ἀνερχομένας καὶ κατερχομένας, εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$ καὶ μὲ φθογγόσημα ἀξίας ἡμίσεως; γράφαντες ἄνωθεν τῶν φθογγοσήμων τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῶν τὰς βαθμίδας.

ΣΗΜ. Εἰς κάθε μάθημα καὶ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Μελωδικῶν ἀσκήσεων πρέπει οἱ μαθηταὶ νῦν τραγουδοῦν τὴν κλίμακα τοῦ μαθήματος κατὰ τὸν ἀντέρει φόρον μὲ φυμόν, κατ' ἀρχὰς ἀργὰ καὶ κατόπιν ταχύτερον, κατὰ τὰς ὑποδέξεις πάντοτε τοῦ κ. καθηγητοῦ ἢ καθηγητρίας των. «Οσοι ἐτῶν μαθητῶν ἡ μαθητηρὶα δὲν δύνανται νῦν τραγουδήσουν ὑψηλοὺς φθόγγους, νῦν τραγουδοῦν τὰ χαμηλὰ φθογγόσημα, τὰ δοπίαι ἔχουν γιαφῇ κάτωθεν μίαν ὅγδον (Ottava) ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ φθογγόσημα. Ἐπίσης συνιστῶμεν τὴν μεταφορὰν τῆς κλίμακος $1\frac{1}{2}$ τόνον χαμηλότερον διὰ νὰ μὴ τραγουδοῦν ὡς μὲν γαυπιλότερο τὸν δέ, ἀλλὰ δὲοι εἰς ταυτοφωνίαν. Ψηφιοποιηθήκε απὸ τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΜΑΘΗΜΑ 6^{ον}

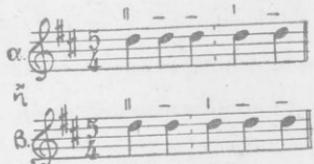
Μέτρον $\frac{5}{4}$, μέτρα ισόρρουθμα και άνισόρρουθμα, Ρέ μείζων κλίμαξ

Τὸ μέτρον «Πενταμερὲς τετάρτων», $\frac{5}{4}$, εἶναι μέτρον σύνθετον, ἀποτελούμενον ἐκ δύο ἀπλῶν μέτρων ἀνίσων.

Τὰ ἀπλᾶ μέτρα τὰ δύονα τὸ ἀποτελοῦν εἶναι τὰ μέτρα $\frac{3}{4} + \frac{2}{4}$ ἢ ἀντιθέτως τὰ μέτρα $\frac{2}{4} + \frac{3}{4}$.

Ἐνεκα τῆς ἀνισότητος τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν ἀπλῶν μέτρων, εἰς τὸ πρῶτον πενταμερὲς μέτρον μιᾶς μουσικῆς συνθέσεως χωρίζομεν διὰ στιγμῶν τὰ δύο ἀπλᾶ μέτρα τὰ δύονα τὸ ἀποτελοῦν.

Παραδείγματα

Εἰς τὸ παράδειγμα α' ἔχομεν τοὺς ἑξῆς χρόνους : Δις ἰσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ-ἰσχυρόν, ἀσθενῆ.

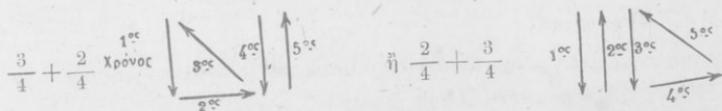
Εἰς τὸ παράδειγμα β' ἔχομεν ἀντιθέτως τὸν χρόνον : Δις ἰσχυρόν, ἀσθενῆ-ἰσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ.

Ο ἀνωτέρῳ χωρισμὸς τῶν δύο ἀπλῶν μέτρων τοῦ συνθέτου μέτρου $\frac{5}{4}$ εἶναι ἀπαραίτητος νὰ καθορίζηται εἰς τὸ πρῶτον μέτρον, διότι ὁ ρυθμὸς 3+2 ἔχει βασικὴν διαφορὰν μὲ τὸν ρυθμὸν 2+3.

Τὸ πενταμερὲς μέτρον εἶναι κατ' ἔξοχὴν Ἑλληνικὸν μέτρον, ἐφ' ὅσον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἀπλᾶ μέτρα 3+2 καὶ ὅχι ἀντιστρόφως. Ἀντιρρόσωπεντικὸς χρόνος αὐτοῦ τοῦ μέτρου εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς χρόνος «Τσακώνικος».

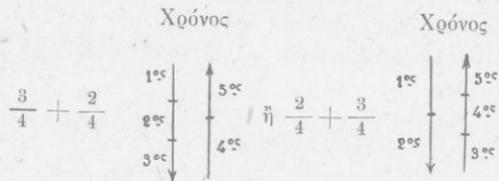
Τὸ πενταμερὲς μέτρον ἐὰν εὑρίσκεται εἰς ἀργὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν μετρᾶται διὰ τῶν κάτωθι κινήσεων.

Παράδειγμα :

Τὸ πενταμερὲς μέτρον ἐὰν εὑρίσκεται εἰς ταχεῖαν ρυθμικὴν ἀγωγὴν τότε μετρᾶται διὰ δύο κινήσεων.

Παράδειγμα :

Μέτρα ισόρρουθμα και άνισόρρουθμα

Πόσων εἰδῶν σύνθετα μέτρα ἔχομεν;

Σύνθετα μέτρα ἔχομεν δύο εἰδῶν : Τὰ ισόρρουθμα και τὰ άνισόρρουθμα.

Ποῖα σύνθετα μέτρα λέγονται ισόρρουθμα;

**Ισόρρουθμα λέγονται τὰ σύνθετα μέτρα τὰ δποῖα παράγονται ἐκ τῆς ἑνώσεως διοίων ἀπλῶν μέτρων (π.χ. $\frac{3}{4} + \frac{3}{4} = \frac{6}{4}$ ή $\frac{2}{4} + \frac{2}{4} = \frac{4}{4}$ κλπ.).*

Ποῖα σύνθετα μέτρα λέγονται άνισόρρουθμα;

**Άνισόρρουθμα λέγονται τὰ σύνθετα μέτρα, τὰ δποῖα παράγονται ἐκ τῆς ἑνώσεως διαφορετικῶν ἀπλῶν ή συνθέτων μέτρων (π.χ. $\frac{3}{4} + \frac{2}{4} = \frac{5}{4}$ ή $\frac{4}{4} + \frac{2}{4} = \frac{6}{4}$ κλπ.).*

Ρέ μείζων κλίμαξ

Η μείζων κλίμαξ τοῦ Ρέ ἔχει ὅπλισμὸν δύο διέσεων, φάζης # και ντό ♭, σχηματίζει δὲ μεταξὺ τῆς I και II βαθμίδος (ϙε-μή), τόνον, μεταξὺ II και III βαθμίδος (μή-φά ♭) τόνον, μεταξὺ III και IV βαθμίδος (φά-#-σόλ) ήμιτόνιον, μεταξὺ IV και V βαθμίδος (σόλ-λά) τόνον, μεταξὺ V και VI βαθμίδος (λά-σι) τόνον και μεταξὺ VI και VII βαθμίδος (σι-ντό#) τόνον και μεταξὺ VII και I⁸ βαθμίδος (ντό#-ϙε) ήμιτόνιον.

Παράδειγμα

Άσκήσεις δου Μαθήματος

a'. *Προφορικά :*

1. Άπο ποια ἀπλᾶ μέτρα ἀποτελεῖται τὸ σύνθετον μέτρου $\frac{5}{4}$;
2. Πόσων εἰδῶν σύνθετα μέτρα ἔχομεν;
3. Ποῖα σύνθετα μέτρα λέγονται «ισόρρουθμα» και ποῖα «άνισόρρουθμα»;
4. Πόσας και ποιάς διέσεις ἔχει ὅπλισμὸν ή ρέ μείζων κλίμαξ;
5. Μεταξὺ ποιών βαθμίδων και φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι και τὰ ήμιτόνια εἰς τὴν ρέ μείζωνα κλίμακα;

β'. Γραπταί :

Γράφατε τὴν ρέ μεζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$ μὲ φθογγόσημα ἀξίας ὅγδοου, γράφοντες ἀνωθεν αὐτῆς τὸν τόνον καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰς βαθμίδας.

ΜΑΘΗΜΑ 7^{ον}

Δίηχα.—Λὰ μειζων κλίμαξ

Τι καλεῖται «δίηχον»;

Δίηχον λέγεται τὸ σύνολον δύο ισοχρόνων φθογγοσήμων, τὰ ὅποια ἐκτελοῦνται εἰς τὸν ωντὸν τριῶν φθογγοσήμων τῆς αὐτῆς ἀξίας.

Τὸ δίηχον σημειώνεται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 2 καὶ διὰ μιᾶς συνδέσεως τῶν δύο φθογγοσήμων τὰ ὅποια τὸ ἀποτελοῦν.

Πόσων εἰδῶν δίηχα ἔχομεν;

"Ἐχομεν τριῶν εἰδῶν δίηχα: Τὰ ἀπλὰ, τὰ ἀνεπτυγμένα καὶ τὰ διακεκομμένα. Συνεπυγμένα δίηχα δὲν ὑπάρχουν.. ("Ιδε Τρίηχα Μάθημα 5ον).

Παραδείγματα : Δίηχα

Εἰς τὸ ἄνωτέρῳ παράδειγμα τὸ πρῶτον μέτρον ἐκτελεῖται κανονικὰ διὰ τριῶν κινήσεων. Τὸ δευτέρον μέτρον, τὸ ὅποιον περιέχει ἀπλοῦν δίηχον, ἐκτελεῖται εἰς δύο κινήσεις μὲν ἀλλὰ εἰς τὸν 3/4 οὐθὲν μέτρον εἰς τὸν ὅποιον ἔξετελέσθησαν αἱ τρεῖς κινήσεις τοῦ κανονικοῦ μέτρου. Εἰς τὸ 4ον καὶ 8ον μέτρον τὰ δίηχα εἰνὰ ἀνεπτυγμένα καὶ τὰ δύο φθογγόσημα ἀξίας τετάρτου ἐκτελοῦνται εἰς μίαν κίνησιν. Τέλος εἰς τὸ 9ον καὶ 9ον μέτρον, εἰς τὰ ὅποια τὰ δίηχα εἶναι διακεκομμένα, εἰς τὸ ἔνα μέτρον ὃ κύριος ἀσθενής χρόνος ἔχει παῦσιν καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέτρον ὃ κύριος ἰσχυρὸς χρόνος ἔχει παῦσιν.

Λὰ μειζων κλίμαξ

"Η μεζον κλίμαξ τοῦ Λὰ ἔχει ὅπλισμὸν τριῶν διέσεων (φὰ # - ντὸ # - σόλ #), σχηματίζει δὲ μεταξὺ I - II βαθμίδος (λὰ-σί) τόνον, II καὶ III βαθμίδος (σί - ντὸ #) τόνον, III καὶ IV βαθμίδος (ντὸ # - ρὲ) ἡμιτόνιον, IV καὶ V βαθμίδος (ρὲ-μί) τόνον, V καὶ VI βαθμίδος (μί - φὰ #) τόνον, VI καὶ VII βαθμίδος (φὰ # - σόλ #) τόνον καὶ VII - I^ο βαθμίδος (σόλ # - λὰ) ἡμιτόνιον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα :

'Ασκήσεις Του Μαθήματος

a'. Προφορικά :

1. Τί λέγεται «δίηχον»;
2. Πόσων ειδῶν δίηχα ἔχομεν καὶ ποῖα;
3. Πόσας καὶ ποίας διέσεις ἔχει ἡ Λὰ μεῖζων κλίμαξ;
4. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια;

b'. Γραπταί :

Γράψατε τὴν Λὰ μεῖζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$ μὲ φθογγόσημα ἀξίας ἡμίσεως. Ἀναθεν αὐτῆς γράψατε τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰς βαθμίδας της.

ΜΑΘΗΜΑ 8^{ον}

**Τυχαῖοι όροι ρυθμικῆς ἀγωγῆς καὶ διαβαθμίσεις.
Μί μείζων κλίμαξ**

Ποτοι καλοῦνται «τυχαῖοι όροι ρυθμικῆς ἀγωγῆς» :

«Τυχαῖοι όροι ρυθμικῆς ἀγωγῆς» λέγονται ἐκεῖνοι, οἱ δποῖοι τιθέμενοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μουσικῆς συνθέσεως ἐπιβραδύνουν ἢ ἐπιταχύνουν βαθμιαίως τοὺς κυρίους όρους ρυθμικῆς ἀγωγῆς τῆς μουσικῆς συνθέσεως.

Πόσων ειδῶν εἶναι οἱ τυχαῖοι όροι τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς ;

Οἱ τυχαῖοι όροι τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς εἶναι τριῶν ειδῶν :

α'. Οἱ ἐ πι βραδύνοντες τὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν.

β'. Οἱ ἐ πι ταχύνοντες » » » καὶ

γ'. Οἱ ἐ πι να φέροντες » » » εἰς τὸν κανονικὸν τῆς ρυθμού.

α'. Ποτοι εἶναι οἱ «ἐπιβραδύνοντες» τὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν όροι ;

Οἱ ἐπιβραδύνοντες τὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν όροι εἶναι οἱ κάτωθι :

Ritenuto ἢ rit. τὸ δποῖον σημαίνει : μικρὰν βαθμιαίαν ἐπιβράδυνσιν

Ritardando ἢ retard. » » μεγάλατέραν » »

Rallentando ἢ rall. » » μεγίστην » »

β'. Ποῖοι εἶναι οἱ «ἐπιταχύνοντες» τὴν ωθητικὴν ἀγωγὴν δροὶ;

Οἱ ἐπιταχύνοντες τὴν ωθητικὴν ἀγωγὴν δροὶ εἶναι οἱ κάτωθι :
 strigento ἢ str. τὸ δποῖον σημαίνει βαθμιαίαν ἐπιτάχυνσιν κανονικήν.
 accelerando ἢ accel » » » » μεγαλυτέραν.

γ'. Ποῖοι εἶναι οἱ «ἐπαναφέροντες» εἰς τὸν κανονικὸν χρόνον δροὶ;

Οἱ ἐπαναφέροντες, εἰς τὸν κανονικὸν χρόνον τῆς ωθητικῆς ἀγωγῆς, δροὶ εἶναι οἱ κάτωθι :

a tempo ἢ at^o τὸ δποῖον σημαίνει : εἰς τὸν κανονικὸν χρόνον
 tempo primo T^o I^o τὸ δποῖον σημαίνει εἰς τὸν πρῶτον χρόνον
 stesso tempo » » » εἰς τὸν προηγούμενον χρόνον.

Tί καλοῦνται διαβαθμίσεις;

Διαβαθμίσεις ἢ δροὶ διαβαθμίσεως λέγονται ἐκεῖνοι οἱ δποῖοι καθορίζονταν τὸν βαθμὸν τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης ἐπιταχύνσεως ἢ ἐπιβραδύνσεως τῆς ωθητικῆς ἀγωγῆς.

Ποῖοι εἶναι οἱ δροὶ τῆς διαβαθμίσεως;

Οἱ δροὶ διαβαθμίσεως εἶναι οἱ κάτωθι :

poco	ἢ	un poco	τὸ	δποῖον σημαίνει :	δλίγον
poco a poco			»	»	δλίγον κατ ^o δλίγον
molto			»	»	πολὺ
non troppo	ἢ	non tanto	»	»	δχι πάρα πολὺ
quasi			»	»	σχεδὸν
più			»	»	ἀκόμη ἢ πιὸ
con			»	»	μὲ
senza			»	»	χωρὶς
assai			»	»	ἀρκετὸν
meno			»	»	δλιγώτερον
messo			»	»	περισσότερον
ad libitum			»	»	κατὰ θέλησιν
a piacere			»	»	κατ ^o ἀφέσκειαν

Π. γ.

Crecendo poco a poco = δινατώτερα δλίγον κατ^o δλίγον

Allegro ma non troppo = γοργὸν ἀλλ^o δχι πάρα πολὺ

Andante quasi Allegretto = σχετικῶς ἀργὰ σχεδὸν εὐθυμιον ἢ ὑπόγοργον

Più mosso = ἀκόμη περισσότερον

Moderato assai = ἀρκετὰ μέτρων κλπ.

Con moto = μὲ κίνησιν

Sostenuto = συγχρατημένον

Σ.Η.Μ. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀνωτέρω ὅμων ἔγκειται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν καλαισθησίαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ ἐκτελεστοῦ μουσικοῦ ἢ ἀσιδοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μί μείζων κλίμαξ

‘Η μείζων κλίμαξ τοῦ Μί ἔχει ὅπλισμὸν τεσσάρων διέσεων (φὰ # - ντὸ # - σὸλ # - φὲ #), σχηματίζει δὲ μεταξὺ τῆς I καὶ II βαθμίδος (μὶ - φᾶ #) τόνον, μεταξὺ τῆς II καὶ III βαθμίδος (φὰ # - σὸλ #) τόνον, μεταξὺ τῆς III καὶ IV βαθμίδος (σὸλ # - λὰ) ἡμιτόνιον, μεταξὺ τῆς IV καὶ V βαθμίδος (λὰ - σὶ) τόνον, μεταξὺ τῆς V καὶ VI βαθμίδος (σὶ - ντὸ #) τόνον, μεταξὺ τῆς VI καὶ VII βαθμίδος (ντὸ # - φὲ #) τόνον καὶ μεταξὺ τῆς VII καὶ I^ο βαθμίδος (φὲ # - μὶ) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα: Μί μείζων κλίμαξ

Άσκήσεις 8ου Μαθήματος

α'. Προφορικα:

- Ποῖοι καλοῦνται τυχαῖοι ὅροι ρυθμικῆς ἀγώγης;
- Πόσων εἰδῶν εἶναι οἱ τυχαῖοι ὅροι τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς;
- Ποῖοι εἶναι οἱ ἐπιβραδύνοντες, ποῖοι οἱ ἐπιταχύνοντες καὶ ποῖοι οἱ ἐπαναφέροντες εἰς τὸν κανονικὸν ρυθμόν;
- Τί λέγονται ὅροι διαβαθμίσεως καὶ ποῖοι εἶναι;
- Πόσας δέσεις ἔχει ή Μί μείζων κλίμαξ καὶ ποίας;
- Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια;

β'. Γραπταί:

Γράψατε τὴν Μί μείζωνα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{3}{4}$ μὲ φθογγόσημα δέξιας ἡμίσεως παρεστιγμένου. “Ανωθεν γράψατε τοὺς τόνους καὶ τὰ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν τὰς βαθμίδας τῆς.

ΜΑΘΗΜΑ 9ον

‘Εξάηχα *).— Σὶ μείζων κλίμαξ

Ti καλεῖται «έξάηχον»;

‘Έξάηχον λέγεται τὸ σύνολον ἐξ ἰσοχρόνων φθογγοσήμων, τὰ ὅποις ἐκτελοῦνται εἰς τὸν ρυθμὸν τεσσάρων φθογγοσήμων τῆς αὐτῆς δέξιας.

Τὸ έξάηχον σημειώνεται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 6 καὶ διὰ μιᾶς συνδέσεως τῶν ἐξ φθογγοσήμων τὰ δύοῖν τὸ ἀποτελοῦν.

Πόσων εἰδῶν έξάηχα ἔχομεν;

‘Έχομεν τεσσάρων εἰδῶν έξάηχα: Τὰ ἀπλᾶ, τὰ συνεπιτυγμένα, τὰ ἀνεπιτυγμένα καὶ τὰ διακεκομένα. (‘Ιδε, Τρίηχα, Μάθημα 5ον).

* Τὸ έξάηχον δνομάζεται εἰς τὴν γαλλικὴν sextolet.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα : Ἐξάηχα

Ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τριήχου καὶ ἕξαήχου;

‘Η διαφορὰ μεταξὺ τοῦ τριήχου ἀνεπτυγμένου καὶ τοῦ ἔξαρχου ἀπλοῦ εὐρίσκεται εἰς τὸν τονισμὸν τῶν ἰσχυρῶν ἢ κυρίων χρόνων αὐτῶν. Τὸ μὲν τριήχον ἀνεπτυγμένον διατηρεῖ τὸν τριπλοῦν τονισμὸν τῶν τριῶν συστατικῶν του χρόνων, ἐνῷ εἰς τὸ ἀπλοῦν ἔξαρχον τονίζονται οἱ δύο χρόνοι του, δὲ πρῶτος καὶ δέ τέταρτος.

Παράδειγμα :

Σι μείζων κλίμαξ

Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ Σὶ ἔχει δηλισμὸν πέντε διέσεων (φά#, ντό#, σόλ#, φί#, λά#), σχηματίζει δὲ μεταξὺ τῶν βαθύτερων I-II (σι-ντό#) τόνον, II-III (ντό#-φί#) τόνον, III-IV (φί#-μή) ἡμιτόνιον, IV - V^o (μή-φά#) τόνον, V - VI (φά#-σόλ#) τόνον, VI-VII (σόλ#-λά#) τόνον καὶ VII-I^o (λά#-σι) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα :

Άσκήσεις 9ου Μαθήματος

α'. Προφορικά :

1. Τί καλεῖται έξάηχον;
2. Πόσων είδων έξάηχα έχουμεν;
3. Ποία διαφορὰ υπάρχει μεταξὺ τριήχου ἀνεπτυγμένου καὶ έξαηχου ἀπλοῦ;
4. Τί ὄπλισμὸν ἔχει ἡ Σὶ μείζων κλίμαξ;
5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ήμιτόνια εἰς τὴν Σὶ μείζονα κλίμακα;

β'. Γραπταί :

Γράψατε τὴν Σὶ μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{3}{4}$ μὲ φθογγόσημα ήμισεως καὶ τετάρτου ἐναλλάξ (δηλ. ♩ α. ο. α.). Ανωθεν γράψατε τοὺς τόνους καὶ τὰ ήμιτόνια καὶ κάτωθεν τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος.

ΜΑΘΗΜΑ 10^{ον}

Δις παρεστιγμένα φθογγόσημα. Φὰ δίεσις μείζων κλίμαξ

Τί καλεῖται δὶς «παρεστιγμένον φθογγόσημον»;

Δὶς παρεστιγμένον φθογγόσημον λέγεται τὸ φθογγόσημον τὸ ὄποιον ἔχει εἰς τὸ δεξιὸν μέρος αὐτοῦ μίαν διπλῆν στιγμὴν διαφορέας.

Τί καλεῖται «διπλῆ στιγμὴ διαφορέας»;

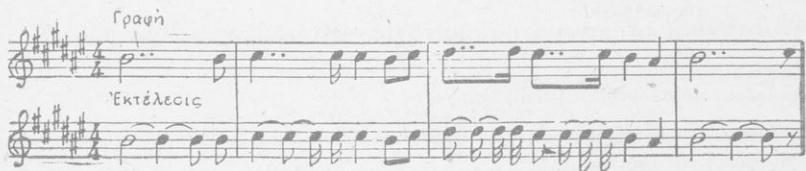
Διπλῆ στιγμὴ διαφορέας λέγεται τὸ σημεῖον δύο στιγμῶν (••) τὸ δηποῖον τιθέμενον εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἐνὸς φθογγοσήμου πρέπει νὰ διαφέσῃ κατὰ τὰ τρία τέταρτα τῆς ἀξίας του περισσότερον.

Παραδείγματα : Δὶς παρεστιγμένα φθογγόσημα

Τὸ φθογγόσημον:	ο . . εἶναι ἵσον μὲ	$\frac{4}{4} + \frac{2}{4} + \frac{1}{4}$ ἐκτελεῖται :
»	ρ ..	$\widehat{\rho} \widehat{\rho} \widehat{\rho}$
»	ρ ..	$\widehat{\rho} \widehat{\rho} \widehat{\rho}$
»	ρ ..	$\widehat{\rho} \widehat{\rho} \widehat{\rho}$
»	ρ ..	$\widehat{\rho} \widehat{\rho} \widehat{\rho}$

“Οπως γράφονται τὰ δὶς παρεστιγμένα φθογγόσημα, γράφονται καὶ αἱ δὶς παρεστιγμέναι παύσεις ἦτοι: — . . ḥ . . ḥ . . κ.ο.κ.

Παραδείγματα : Δις παρεστιγμένα φθογγόσημα (*)

Φά δίεσις μείζων κλίμαξ

Η μείζων κλίμαξ τοῦ Φά \sharp ἔχει ὀπλισμὸν ἐξ διέσεων (φά \sharp , ντό \sharp , σόλ \sharp , οὲ \sharp , λὰ \sharp , μὶ \sharp), σχηματίζει δὲ μεταξὺ τῶν βαθμίδων :

I—II (φά \sharp -σόλ \sharp) τόνον, II—III (σόλ \sharp -λὰ \sharp) τόνον, III—IV (λὰ \sharp -σὶ) ἡμιτόνιον, IV—V (σὶ-ντό \sharp) τόνον, V—VI (ντό \sharp -οὲ \sharp) τόνον, IV—VII (οὲ \sharp -μὶ \sharp) τόνον καὶ VII—I⁸ (μὶ \sharp -φά \sharp) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα :

Φά δίεσις μείζων κλίμαξ

Άσκήσεις 10ου Μαθήματος

a'. Προφορικά :

1. Τί καλεῖται «δις παρεστιγμένον φθογγόσημον»;
2. Τί καλεῖται «διπλῆ στιγμὴ διαφορείας»;
3. Πόσας καὶ ποίας διέσεις ἔχει ἡ Φά δίεσις μείζων κλίμαξ;
4. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τὴν Φά δίεσιν μείζονα κλίμακα :

β'. Γραπταλ :

Γράψατε τὴν Φά δίεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$, μὲ φθογγόσημα ἀξίας ἡμίσεως δις παρεστιγμένου καὶ ὅγδοου ἐναλλάξ.

(δηλ. ρ .. β . κ.ο.κ.)

(*) Περὶ παρεστιγμένων φθογγοσήμων ἀνεφέρουμεν εἰς τὸ 20ὸν Μάθημα τοῦ Πρώτου Τεύχους τοῦ παρόντος συγγράμματος.

MAOHMA 11ÖN

Διατονικά καὶ χρωματικά ἡμιτόνια.—Ντὸ δίεσις μείζων κλίμαξ

Tί καλεῖται «διατονικὸν ἡμιτόνιον»;

«Διατονικὸν ἡμιτόνιον» λέγεται, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἐκ δύο φθογγοσήμων διαφορετικῆς ὄνομασίας.¹

Π.χ. μὶ-φά, σὶ-ντό, φὰ δίεσις-σόλ, λὰ-σὶ ὑφεσις κλπ.

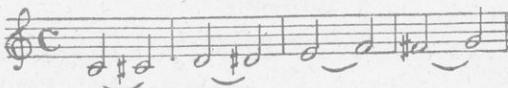
Ti καλεῖται «χρωματικὸν ἡμιτόνιον»;

«Χρωματικὸν ἥμιτόνιον» λέγεται, ἐκεῖνο τὸ δποῖον ἀποτελεῖται ἐκ δύο φθηγγοσή μων διαφορετικοῦ νόψους ἀλλὰ τῆς Ιδίας δνομασίας.

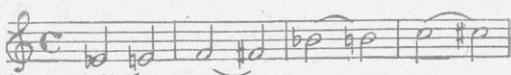
Π.χ. φὰ-φὰ δίεσις, γνὸ-ντὸ δίεσις, μὶ ὕφεσις-μί, σὶ ὕφεσις-σὶ κτλ.

Παραδείγματα :

Διατονικὰ ἡμιτόνια

Χρωματικά ήμιτόνια

Ντό δίεσις μείζων κλίμαξ

“Η μείζων κλίμαξ Ντο διεισις, ἔχει ὅπλισμὸν ἐπὶ τὰ διέσεων ἦτοι ἐπὶ ὅλων τῶν φυγογοσῆμων αὐτῆς (φά#, ντό#, σὸλ#, ρὲ#, λά#, μἴ#, σί#), σκηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικήγεν σειράν:

Μεταξύ της Ι—ΙΙ βαθμίδος (ντό#-ρε#) τόνου, ΙΙ—ΙΙΙ (ρε#-μι#) τόνου, ΙΙΙ—ΙV (μι#-φά#) ήμιτόνιον, ΙV—V (φά#-σολ#) τόνου, V—VI (σολ#-λά#) τόνου, VI—VII (λά#-σι#) τόνου καὶ VII—I⁸ (σι#-ντό#), ήμιτόνιον.

"Ἐὰν δὲν λάβωμεν ὑπὸψιν τὰς διέσεις, παρατηροῦμεν ὅτι ή διατονικὴ σειρὰ τῶν φθιόγγων τῆς Ντό διέσεως μείζονος κλίμακος εἶναι ἀδυοία μὲ τὴν διατονικὴν σειρὰν τῆς φυσικῆς Ντό μείζονος κλίμακος.

Παράδειγμα : Ντό δίεσις μείζων κλίμαξ

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

*Άσκήσεις 11ου Μαθήματος

α'. Πρόφορικαί :

1. Τί καλείται «διατονικὸν ἡμιτόνιον» καὶ τί καλείται «χρωματικὸν ἡμιτόνιον»;
2. Τί ὀπλισμὸν ἔχει ἡ Ντό δίεσις μεῖζων κλίμαξ;
3. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τὴν Ντό δίεσιν μεῖζονα κλίμακα;

β'. Γραπταί :

Γράψατε τὴν Ντό δίεσιν μεῖζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{5}{4}$, μὲ φθογγόσημα ἡμίσεως παρεστιγμένου καὶ ἡμίσεως ἐναλλάξ (δηλ. ♭ ♮ / κ. ο. κ.)
Ανωθεν γράψατε τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθι τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος.

ΜΑΘΗΜΑ 12^{ον}

Μείζονες κλίμακες μὲ ύφέσεις

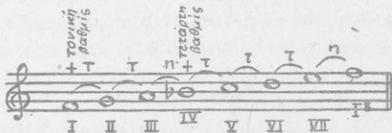
Πῶς σχηματίζομεν τὰς μείζονας κλίμακας μὲ ύφέσεις;

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν ὅλας τὰς μείζονας κλίμακας μὲ ύφέσεις, ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἥ πρότυπον μεῖζονα κλίμακα τοῦ ντό, τῆς ὁποίας τὴν IV βαθμίδα χοησιμοποιοῦμεν ὡς I βαθμίδα (βάσιν ἥ τονικὴν) τῆς κλίμακος, τὴν ὁποίαν θὰ σχηματίσωμεν καὶ χαμηλώνομεν κατὰ ἐν ἡμιτόνιον (μὲ ύφεσιν) τὴν IV βαθμίδα τῆς νέας κλίμακος.

Ἐφαρμογή.

Ἡ IV βαθμὸς τῆς κλίμακος τοῦ Ντό εἶναι τὸ φθογγόσημον φά, τὸ ὄποιον γράφομεν ὡς I βαθμίδα. Κατόπιν χαμηλώνομεν μὲ μίαν ύφεσιν (κατὰ ἡμιτόνιον) τὴν IV βαθμίδα τῆς νέας κλίμακος τοῦ φά, ἥ ὁποία εἶναι τὸ φθογγόσημον σί. Τοιουτοιόποις ἐσχηματίσαμεν τὴν : **μείζονα κλίμακα τοῦ φά.**

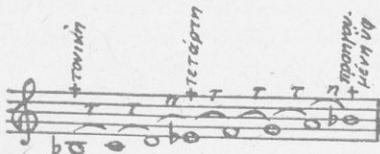
Παράδειγμα : Φά μείζων κλίμαξ

Κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ τρόπον, ἀπὸ τὴν φὰ μείζονα κλίμακα χοησιμοποιοῦμεν τὴν IV βαθμίδα αὐτῆς (τὴν ὥν τοῦ ύφεσιν) ὡς I βαθμίδα τῆς κλίμακος τὴν ὁποίαν θὰ σχηματίσωμεν καὶ χαμηλώνομεν τὴν IV βαθμίδα τῆς νέας κλίμακος μὲ μίαν ύφεσιν (κατὰ ἡμιτόνιον), διατηροῦντες καὶ τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως τῆς προηγουμένης κλίμακος (σί). Τοιουτοιόποις ἐσχηματίσαμεν τὴν **μείζονα κλίμακα τοῦ Σί** ύφεσις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα : Χί ἡ μείζων κλίμαξ

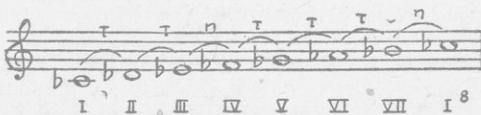

Κατὰ τὸν ὕδιον τρόπον :

Ἄπὸ τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ Σί ἡ σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ Μή
 » » » » Μή » » » » » Λά »
 » » » » Λά » » » » » Ρέ »
 » » » » Ρέ » » » » » Σόλ »
 » » » » Σόλ » » » » » Ντό »

Οταν φθάσωμεν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντό δὲν συνεχίζομεν πλέον διότι ἡ ντὸ ὑφεσις μείζων κλίμαξ ἔχει ἥλλοιωμένα δι' ὑφέσεως ὅλα τὰ φθογγόσημα αὐτῆς*).

Παράδειγμα : Ντό ἡ μείζων κλίμαξ

Ποίας μείζονας κλίμακας μὲν ὑφέσεις ἔχομεν :

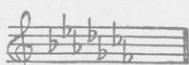
Ἐκ τῶν ἀνωτέρῳ διακρίνομεν διτὶ αἱ μείζονες κλίμακες μὲν ὑφέσεις εἶναι ἐπτά, ἡ φά, σή, μή, λά, ρέ, σόλῃ καὶ ντό, χοησιμοποιοῦνται δὲ ὑφέσεις ἐφ' ὅλων τῶν φθογγοσήμων ἦτοι : ντό, ρέ, μή, φά, σόλῃ, λά, σή, ντό.

Μὲ ποίαν σειρὰν γράφουμεν τὰς μονίμους ὑφέσεις ;

Τὰς μονίμους ὑφέσεις τὰς γράφουμεν εἰς τὴν ὀρχήν κάθε κλίμακος, μετὰ τὸν γνώμονα, ὅπως καὶ εἰς τὰς μείζονας κλίμακας μὲ δέσεις, διατηροῦντες τὴν σειρὰν τὴν δροίαν ἔχουν αἱ ὑφέσεις κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν μείζονος κλίμακων μὲν ὑφέσεις.

Η σειρὰ λοιπὸν τῶν ὑφέσεων εἶναι : σή, μή, λά, ρέ, σόλῃ, ντό, φά.

Παράδειγμα :

* Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἔξασθησθοῦν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ κ. καθηγητοῦ ἢ καθηγητρίας των, εἰς τὸν σχηματισμὸν ὅλων τῶν μείζονος κλίμακων μὲ ὑφέσεις, διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐχέρειαν αὐτῶν.

Πόσον ισχύουν αἱ μόνιμοι ὑφέσεις ; *)

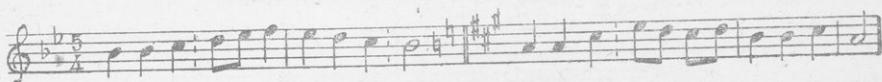
Αἱ μόνιμοι ὑφέσεις, αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν ὄπλισμὸν τῶν κλίμακων μὲν ὑφέσεις, ισχύουν δι’ ὅλα τὰ φθογγόσημα, τὰ δόποια θὰ συναντήσωμεν μέχρι τέλους τῆς μουσικῆς συνθέσεως ἢ μέρους αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ τυχαῖον σημεῖον ἐπανορθώσεως εἰς ἓνα φθογγόσημον (ἀνάρτεσις §), διόπτε τὸ φθογγόσημόν αὐτὸν ἐκτελεῖται φυσικὸν μέχρι τῆς πρώτης διαστολῆς τὴν δόποιαν θὰ συναντήσῃ.

Παράδειγμα :

Ἐὰν ἐπίσις τὸ τέλος ἐνὸς μέρους τῆς μουσικῆς συνθέσεως (εἰς τὴν διπλῆν διαστολὴν) θέλουμεν νὰ τοποθετήσωμεν ἀλλὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως, τότε **ἀναιροῦμεν** τὰ προηγούμενα πρὸ τῆς διπλῆς διαστολῆς καὶ θέτομεν τὰ ἐπόμενα μετὰ τὴν διπλῆν διαστολὴν.

Παράδειγμα :

Ἀσκήσεις τοῦ 12ου Μαθήματος

α'. Προφορικαὶ :

1. Πῶς σηματίζομεν τὰς μείζονας κλίμακας μὲν ὑφέσεις;
2. Ποίας μείζονας κλίμακας μὲν ὑφέσεις δυναμέθα νὰ σηματίσωμεν;
3. Μὲ ποίαν σειρὰν γράφομεν τὰς μονίμους ὑφέσεις;
4. Πόσον ισχύουν αἱ μόνιμοι ὑφέσεις;

β'. Γραπταὶ :

Σηματίσατε ὅλας τὰς μείζονας κλίμακας μὲν ὑφέσεις, μὲν φθογγόσημα ἀξίας ὁλοκλήρου, γράφοντες εἰς τὸν γνόμονα τὸν ὄπλισμόν των.

*) Περὶ τῆς ισχύος τῶν μονίμων σημείων ἀλλοιώσεως ἀνεφέραμεν καὶ εἰς τὸ 1ον Μάθημα τοῦ παρόντος τεύχους.

MAOHMA 13^{ON}

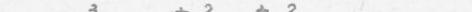
Μέτρον $\frac{7}{4}$. Φά μείζων κλίμαξ

Τὸ μέτρον «έπταμερὲς τετάρτων» $\frac{7}{4}$, εἶναι μέτρον σύνθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς ἑνώσεως τριῶν ἀπλῶν μέτρων ἀνίσων.

Τὰ ἀπλᾶ μέτρα τὰ ὅποια τὸ ἀποτελοῦν, εἶναι τὰ μέτρα $\frac{3}{4} + \frac{2}{4} + \frac{2}{4}$. Δύναται ὅμως ἡ σειρὰ τῶν ἀπλῶν μέτρων, τὰ ὅποια τὸ ἀποτελοῦν, νὰ εἶναι διαφορετική.⁷ Ή $\frac{2}{4} + \frac{2}{4} + \frac{3}{4}$ ἢ $\frac{2}{4} + \frac{3}{4} + \frac{2}{4}$ κλπ.

Παραδείγματα :

a'. x. 3 + 2 + 2

b'. 2 + 2 + 3

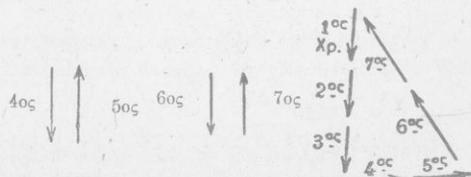
y'. 2 + 3 + 2

Τὸ παράδειγμα α' εἶναι τὸ μᾶλλον ἐν χοήσει ἐκ τῶν διαφόρων τύπων τοῦ συνθέτου μέτρου $\frac{7}{4}$. Γὰ ἄλλα δύο β' καὶ γ' εἶναι σχεδόν ἐν ἀληστίᾳ εἰς τὴν μουσικήν.

Εις τὸ παράδειγμα αἱ ἔχομεν τοὺς ἐξῆς χρόνους: Δις ἵσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ-
ἵσχυρόν, ἀσθενῆ-ἵσχυρόν, ἀσθενῆ.

Τὸ ἐπταμερὲς μέτρον ἔαν εὑρίσκεται εἰς ἀργὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν μετρᾶται διὰ τῶν κάτωθι κινήσεων :

Χρόνοι: 1ος
3ος
2ος

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο τρόπων μετρήσεως διὰ κινήσεων τοῦ ἐπταμεροῦς μέτρου ἔχει ἐπικράτησει ὁ β' τρόπος, ὁ διπολος χρησιμοποεῖται καὶ ἐὰν τὸ μέτρον εἰνόσκεται εἰς ταχεῖαν ουθεικὴν ἀγωγὴν, ἥτοι διὰ τριῶν κινήσεων ὡς κάτωθι :

Παράδειγμα :

Τόσον καὶ τὸ πενταμερὲς μέτρον, ὅσον καὶ τὸ ἐπταμερὲς μέτρον, εἶναι κατ' ἔξοχὴν Ἑλληνικὸν μέτρον, ὅταν ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν ἀπλῶν μέτρων κατὰ τὴν σειρὰν $\frac{3}{4} + \frac{2}{4} + \frac{2}{4}$. Ἀντιπροσωπευτικὸς χορὸς αὐτοῦ τοῦ μέτρου εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς χορὸς «Καλαματιανός».

Φά μείζων κλίμαξ

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ Φά, ἔχει ὄπλισμὸν μιᾶς ὑφέσεως, σίθ, σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειράν :

Μεταξὺ I—II βαθμίδος (φά-σὸλ) τόνον, II—III (σὸλ-λὰ) τόνον, III—IV (λὰ-σίθ) ἡμιτόνιον, IV—V (σίθ-ντρ) τόνον, V—VI (ντρ-ρὲ) τόνον, VI—VII (ρὲ-μὶ) τόνον καὶ VII—I⁸ (μὶ-φὰ) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα : Φά μείζων κλίμαξ

Ἄσκήσεις 13ου Μαθήματος

α'. Προφορικά :

1. Ἀπὸ ποιὰ ἀπλᾶ μέτρου ἀποτελεῖται τὸ σύνθετον μέτρον $\frac{7}{4}$;
2. Ποίους χρόνους περιέχει;
3. Τί ὄπλισμὸν περιέχει ἡ φά μείζων κλίμαξ;
4. Μεταξὺ ποιῶν βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τὴν φά μείζονα κλίμακα;

β'. Γραπταλ :

Γράψατε τὴν Φά μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{7}{4}$ μὲ φθόγγόσημα ἀξίας ἡμίσεως παρεστιγμένου καὶ διλοκλήρου, ἐναλλάξ. Ἀνωθεν αὐτῆς γράψατε τοὺς τόνοντας καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰς βαθμίδας της.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΑΘΗΜΑ 14^{ον}

Τετράηχα.—Σι οφεσις μείζων κλίμαξ

Té καλεῖται τετράηχον;

Τετράηχον λέγεται τὸ σύνολον τεσσάρων ἴσοχρόνων φθογγοσήμων τὰ δυοῖα ἐκτελοῦνται εἰς χορδόν τοιῶν φθογγοσήμων τῆς αὐτῆς ἀξίας.

Τὸ τετράηχον σημειώνεται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 4 καὶ διὰ μιᾶς συνδέσεως τῶν τεσσάρων φθογγοσήμων τὰ δυοῖα τὸ ἀποτελοῦν.

Πόσων εἰδῶν τετράηχα ἔχομεν;

Ἐχουμεν τεσσάρων εἰδῶν τετράηχα: Τὰ ἀπλᾶ, τὰ συνεπτυγμένα, τὰ ἀνεπτυγμένα καὶ τὰ διακεκομμένα. (Ἔτε Τοίχη, Μάθημα 5ον).

Παραδείγματα : Τετράηχα

Τὸ τετράηχον δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς διπλοῦν δίηχον.

Σι οφεσις μείζων κλίμαξ

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σι οφεσις, ἔχει διπλισμὸν δύο οφεσεων (σι-μίδ), σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειραν:

Μεταξὺ I—II βαθμίδος (σι-ντό) τόνον, II—III (ντό-ϙε) τόνον, III—IV (ϙε-μίδ) ήμιτόνιον, IV—V (μίδ-φά) τόνον, V—VI (φά-σόλ) τόνον, VI—VII (σόλ-λά) τόνον καὶ VII—I⁸ (λά-σι) ήμιτόνιον.

Παράδειγμα : Σι οφεσις μείζων κλίμαξ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Ασκήσεις 14ου μαθήματος

α'. Προφορικάι : 1. Τί καλεῖται τετράζην; 2. Πόσων εἰδῶν τετράζηα ἔχομεν; 3. Τί δηλισμὸν ἔχει ἡ σὶ ὑφεσις μείζων κλίμαξ; 4. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τὴν σὶ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα;

β'. Γραπταῖ : Γράψατε τὴν σὶ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{6}{4}$, μὲ φθογγόσημα ἀξίας ἡμισεως παρεστιγμένου. Ἀνωθεν αὐτῆς γράψατε τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰς βαθμίδας της.

ΜΑΘΗΜΑ 15^{ον}

'Αναστροφὴ τῶν ἀπλῶν διαστημάτων. Σύνδετα διαστήματα Μὶ υφεσις μείζων κλίμαξ

Τι καλεῖται ἀναστροφὴ διαστήματος;

'Αναστροφὴ διαστήματος λέγεται ἡ μετάθεσις τοῦ πρώτου φθογγοσήμου τοῦ διαστήματος μίαν 8ην ὑψηλότερα ἢ τοῦ δευτέρου φθογγοσήμου τοῦ διαστήματος μίαν 8ην χαμηλότερα.

Πρὸς διάκρισιν τοῦ εὐδιοκιμένου εἰς ἀναστροφὴν διαστήματος ἐκ τοῦ κανονικοῦ, ὅπαν ἔχομεν κανονικὸν διάστημα, ὀνομάζομεν τοῦτο : Διάστημα εἰς ἐνθείαν κατάστασιν.

Παράδειγμα : 'Αναστροφὴ διαστημάτων

α'. Μὲ υψων τοῦ πρώτου φθογγοσήμου β'. Μὲ βάσιν τοῦ δευτέρου φθογγοσήμου
Ἐνθεία κατάστασις 'Αναστροφὴ Ενθεία κατάστασις 'Αναστροφὴ

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ πίνακος συνάγομεν ὅτι ὅταν τὰ εἰς εὐθεῖαν καταστασιν διαστήματα ἀναστρέφονται, προκύπτουν τὰ κάτωθι διαστήματα εἰς ἀναστροφήν.

α' δι' ἀναστροφῆς τοῦ πρώτου
φθογγοσήμου ή δι' ὑψώσεως

β' δι' ἀναστροφῆς τοῦ δευτέρου
φθογγοσήμου ή διὰ βαρύνσεως

Τὸ διάστημα 1ης γίνεται 8ης ἀντιχοιμένης Τὸ διάστημα 1ης γίνεται 8ης κατεχομένης

» 2ας	» 7ης	»	» 2ας	» 7ης	»
» 3ης	» 6ης	»	» 3ης	» 6ης	»
» 4ης	» 5ης	»	» 4ης	» 5ης	»
» 5ης	» 4ης	»	» 5ης	» 4ης	»
» 6ης	» 3ης	»	» 6ης	» 3ης	»
» 7ης	» 2ας	»	» 7ης	» 2ας	»
» 8ης	» 1ης	»	» 8ης	» 1ης	»

Σύνδετα διαστήματα

Τὶ καλεῖται σύνδετον διάστημα;

Σύνδετον διάστημα λέγεται ἐκεῖνο τὸ δόποιον παράγεται ἐκ τοῦ ἀπλοῦ διαστήματος ή διὰ τῆς ὑψώσεως τοῦ δευτέρου φθογγοσήμου του μίαν 8ην ή διὰ τῆς βαρύνσεως τοῦ πρώτου φθογγοσήμου του μίαν 8ην.

"Ολα τὰ διαστήματα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ 1 μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 8 εἰναι ἄπλα. Τὰ σύνδετα διαστήματα ἀρχίζουν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ 9 καὶ ἀνω. Τὸ διάστημα 8ης θεωρεῖται ἀπλοῦν διότι τὰ δύο φθογγόσημα, τὰ δόποια τὸ ἀποτελοῦν ἔχουν τὴν ίδιαν ὀνομασίαν καὶ τελείως σύμφωνον ἔχουν.

Παραδείγματα : Σύνδετα διαστήματα

Δι' ὑψώσεως τοῦ δευτέρου φθογγοσήμου

Διὰ βαρύνσεως τοῦ πρώτου φθογγοσήμου

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ πίνακος διαχρίνομεν ὅτι ἐκ τῶν ἀπλῶν διαστημάτων παράγονται τὰ κάτωθι σύνθετα διαστήματα:

Ἐκ τοῦ ἀπλοῦ διαστήματος 2ας παράγεται τὸ σύνθετον διάστημα 9ης

»	»	3ης	»	»	»	10ης
»	»	4ης	»	»	»	11ης
»	»	5ης	»	»	»	12ης
»	»	6ης	»	»	»	13ης
»	»	7ης	»	»	»	14ης
»	»	8ης	»	»	»	15ης

Μὴ ψφεσις μείζων κλίμαξ.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ Μὶ ὑψεσις, ἔχει ὀπλισμὸν τριῶν ὑψέσεων (σι♭-μἰ♭-λἀ♭), σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειράν :

Μεταξὺ τῆς I—II βαθμίδος (μἰ♭-φὰ) τόνου, II—III (φὰ-σὸλ) τόνου, III—IV (σὸλ-λἀ♭) ἡμιτόνιον, IV—V (λἀ♭-σὶ♭) τόνου, V—VI (σὶ♭-ντὸ) τόνου, VI—VII (ντὸ-ϙὲ) τόνου καὶ VII—I⁸ (ϙὲ-μἰ♭) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα :

Μὴ ψφεσις μείζων κλίμαξ

Ἀσκήσεις 15ου Μαθήματος

a'. Προφορικαὶ :

- Τί καλεῖται «ἀναστροφὴ διαστήματος»;
- Ποῖα διαστήματα παράγονται διὰ τῆς ἀναστροφῆς;
- Τί καλεῖται «σύνθετα διάστημα»;
- Ποῖα σύνθετα διαστήματα παράγονται ἐκ τῶν ἀπλῶν;
- Τί ὁπλισμὸν ἔχει ἡ Μὶ ὑψεσιν μείζων κλίμαξ;
- Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τὴν Μὶ ὑψεσιν μείζονα κλίμακα ;

β'. Γραπταὶ :

- Γράψατε εἰς μέτρον $\frac{6}{4}$ τὴν Μὶ ὑψεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, μὲν φθογγόσημα ἀξίας ἡμίσεως παρεστιγμένου, ἀνωθεν αὐτῆς γράψατε τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν τὰς βαθμίδας της.
- Γράψατε εἰς τὴν Σὶ ὑψεσιν μείζονα κλίμακα, τὰ ἐπόμενα φθογγόσημα καὶ παύσεις εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$: Σὶ ὑψεσιν (χαμηλὸν) ὄγδοον, σὶ ὑψεσιν δέκατον ἔκτον καὶ σὶ ὑψεσιν δέκατον ἔκτον, σὶ ὑψεσιν ὅγδοον, ζε δέκατον ὅγδοον, φὰ τέταρτον παρεστιγμένον, παῦσιν ὅγδοον. Ρὲ (χαμηλὸν) ὅγδοον, ζε δέκατον ἔκτον καὶ ζε δέκατον ἔκτον, ζε δέκατον ὅγδοον, σὶ

νέφεσιν (μεσαίον) τέταρτον παρεστιγμένον, παῦσιν δύδοον τρίηχον, σὸλ τέταρτον καὶ λὰ δύδοον τρίηχον, σὶ ὑφεσιν τέταρτον καὶ ντὸ δύδοον τρίηχον, οὲ τέταρτον καὶ μὲν ὑφεσιν δύδοον τρίηχον, Φὰ (ὑψηλὸν) δύδοον, παῦσιν δύδοον, φὰ (μεσαίον) δύδοον, παῦσιν δύδοον, σὶ ὑφεσιν (μεσαίον) τέταρτον παρεστιγμένον, παῦσιν δύδοον καὶ σημείον ἐπαναλήψεως.

ΜΑΘΗΜΑ 16^{ον}

"Οροι ἐκφράσεως ἢ χαρακτῆρες. Λὰ ὑφεσις μείζων κλίμαξ

Tί καλοῦνται δροι ἐκφράσεως ἢ χαρακτῆρες;

"Οροι ἐκφράσεως ἢ χαρακτῆρες λέγονται αἱ λέξεις, αἱ δποῖαι τιθέμεναι μετὰ τοὺς ὅρους τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ἢ τοῦ μουσικοῦ ἔργου, μᾶς ἔξεγοῦν τὸν τρόπον τῆς καλαισθητικῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ ἢ τῆς μουσικῆς ἐκφράσεως τοῦ ὑφους αὐτοῦ.

Tί καλεῖται ὑφος (Style) ἐνδὸς μουσικοῦ ἔργου;

"Υφος ἐνὸς μουσικοῦ ἔργου λέγεται ἡ ἐντύπωσις τὴν ὅποιαν προκαλεῖ τοῦτο εἰς τὸ συναισθήμα τοῦ ἐκτελεστοῦ ἢ τοῦ ἀνδρόποτοῦ.

Τὸ ὑφος ἐνὸς μουσικοῦ ἔργου ἢ μουσικοῦ τεμαχίου δύναται νὰ εἶναι : ζωηρόν, παθητικόν, θρησκευτικόν, χαρωπόν, λυπηρὸν κλπ. Εἰς τὴν καλὴν ἔργηναν καὶ ἀπόδοσιν τοῦ ὑφους ἐνὸς μουσικοῦ ἔργου ἢ τεμαχίου μᾶς βοηθεῖ ὁ μουσικογός ἢ συνθέτης αὐτοῦ διὰ τῶν «ὅρων ἐκφράσεως» ἢ τῶν «χαρακτήρων».

"Εχει ἐπικρατήσει διεθνῶς, οἱ δροι Ρυθμικῆς ἀγωγῆς, οἱ δροι Προσῳδίας καὶ οἱ δροι Ἐκφράσεως νὰ γράφωνται εἰς τὴν Ἰταλικὴν διάλεκτον, διότι οἱ πρῶτοι, οἱ δποῖαι καθώρισαν αὐτοὺς μὲ δόλας τὰς λεπτομερείας, ἵσαν οἱ μεγάλοι Ἰταλοί διδάσκαλοι τῆς μουσικῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀναγεννήσεως.

Ποῖοι εἶναι οἱ συνηθέστεροι δροι ἐκφράσεως;

Οἱ συνηθέστεροι δροι ἐκφράσεως ἢ χαρακτῆρες εἶναι οἱ κάτωθι κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν :

1. appassionato	: παθητικὸν	12. giocoso	: παιχνιδιάρικο
2. brillante	: λαμπερὸν	13. grandioso	: μεγαλοπρεπὲς
3. brioso	: θορυβῶδες	14. grazioso	: χαρωπὸν
4. cantabile	: μελωδικὸν	15. lacrimoso	: θρησκευτικός
5. capriccioso	: ἰδιότροπον	16. maestoso	: μεγαλειώδες
6. delicato	: λεπτὸν	17. malinconico	: μελαγχολικὸν
7. dolce	: γλυκὸν	18. patetico	: παθητικὸν
8. dolcissimo	: γλυκύτατον	19. pomposo	: πομπῶδες
9. doloroso	: λυπηρὸν	20. religioso	: θρησκευτικόν
10. drammatico	: δραματικὸν	21. semplice	: ἀπλὸν
11. espressivo	: ἐκφραστικὸν	22. scherzando	: κωμικὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

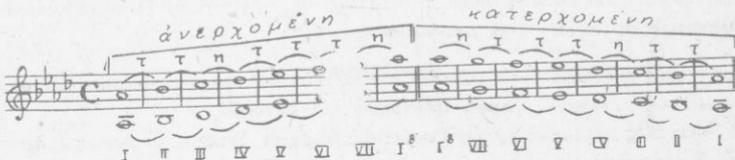
Ἐκτὸς τῶν ἀναφερθέντων ὅρῶν ἐκφράσεως ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι προερχόμενοι διμος κυριώς ἐκ τῶν ἀνωτέρω οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ κυριώτεροι.

Λὰ ὑφεσις μείζων κλίμαξ.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ Λὰ ὑφεσις ἔχει δπλισμὸν τεσσάρων ὑφέσεων (σὶθ, μὶθ, λὰθ, φὲθ), σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειράν :

Μεταξὺ I—II βαθμίδος (λὰθ-σὶθ) σχηματίζει τόνον, II—III (σὶθ-ντὸ) τόνον, III—IV (ντὸ-φὲθ) ἡμιτόνιον, IV—V (φὲθ-μὶθ) τόνον, V—VI (μὶθ-φὰ) τόνον, VI—VII (φὰ-σὸλ) τόνον καὶ VII—I⁸ (σὸλ-λὰθ) ἡμιτόνιον.

Λὰ ὑφεσις μείζων κλίμαξ

Ἀσκήσεις 16ου Μαθήματος

a'. Προφορικαί :

- Τί καλοῦνται ὅροι ἐκφράσεως :
- Τί καλεῖται ὑφος ἐνὸς μουσικοῦ ἔργου ;
- Ποῖοι εἶναι οἱ συνηθέστεροι ὅροι ἐκφράσεως :
- Τί δπλισμὸν ἔχει ἡ λὰ ὑφεσις μείζων κλίμαξ :
- Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ἡμιτόνια τῆς Λὰ ὑφέσεως μείζονος κλίμακος ;

β'. Γραπταί :

Γράψατε τὴν Λὰ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{6}{4}$, μὲ φθογγόσημα ἀξίας ἡμίσεως δὶς π ἰρεστιγμένα καὶ δγδόνι, ἐναλλάξ. ($\int^{\circ} \cdot \int^{\circ}$).
Ανωθεν γράψατε τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν τὰς βαθμίδας.

ΜΑΘΗΜΑ 17^{ον}

Πεντάηχα-Έπταηχα. Ρέ ψφεσις μείζων κλίμαξ

Τί καλεῖται πεντάηχον;

Πεντάηχον λέλεται τὸ σύνολον πέντε ἴσοχρόνων φθογγοσήμων, τὰ δποῖα ἐκτελοῦνται εἰς χρόνον τριῶν ἢ τεσσάρων φθογγοσήμων τῆς αὐτῆς ἀξίας.

Τί καλεῖται ἑπτάηχον;

Ἐπτάηχον λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἑπτὰ ἴσοχρόνων φθογγοσήμων τὰ δποῖα ἐκτελοῦνται εἰς χρόνον τεσσάρων ἢ ἔξι φθογγοσήμων τῆς αὐτῆς ἀξίας.

Πόσων εἰδῶν πεντάηχα καὶ ἑπτάηχα ἔχομεν;

Πεντάηχα καὶ ἑπτάηχα ἔχομεν μόνον ἐνδὲ εἰδους : Τὰ ἀπλᾶ. Δὲν ἀποκλείεται δμως γὰ συναντήσωμεν καὶ συνεπτυγμένα ἢ ἀνεπτυγμένα, ἢ διακεκομμένα, αὐτὸ δμως είναι σπανιώταταν.

Παραδείγματα :

‘Απλᾶ Πεντάηχα καὶ Έπτάηχα

a' Ίσοχρονα με τεσσαρα φθογγόσημα

b' Ίσοχρονα μέ τρια καὶ ἔξι φθογγόσημα

‘Η εὐχερὸς ἐκτέλεσις τῶν πενταήχων καὶ ἑπταήχων ἐπιτυγχάνεται μόνον κατόπιν μελέτης πολλῶν καὶ ποικίλων μελωδικῶν ἀσκήσεων, περιεχόντων ταῦτα.

Ρέ ψφεσις μείζων κλίμαξ.

‘Η μείζων κλίμαξ τοῦ Ρέ ψφεσις, ἔχει δπλισμὸν πέντε ὑφέσεων (σὶθ, μίθ, λὰθ, φὲθ, σὸλθ), σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειρὰν :

Μεταξὺ I—II βαθμίδος (φὲθ-μίθ) τόνον, II—III (μίθ-φὰ) τόνον, III—IV (φὰ-σὸλθ) ἥμιτόνιον, IV—V (σὸλθ-λὰθ) τόνον, V—VI (λὰθ-σὶθ), τόνον, VI—VII (σὶθ-ντὸ) τόνον καὶ VII—I⁸ (ντὸ-φὲθ) ἥμιτόνιον.

Παράστειγμα : Ρέ ύφεσις Μείζων κλίμαξ

Άσκήσεις 17ου Μαθήματος

α'. Προφορικαί :

1. Τί καλεῖται πεντάχον;
2. Τί καλεῖται ἑπτάχον;
3. Πόσων εἰδῶν πεντάχα καὶ ἑπτάχα ἔχουμεν;
4. Τί διπλισμὸν ἔχει ή Ρέ ύφεσις μείζων κλίμαξ;
5. Μεταξὺ ποιών βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ήμιτόνια εἰς τὴν Ρέ ύφεσιν μείζονα κλίμακα;

β'. Γραπταί :

Γράψατε τὴν Ρέ ύφεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην εἰς μέτρον $\frac{5}{4}$ ($3+2$), μὲν φθογγόσημα ἀξίας ήμισεως παρεστιγμένου καὶ ήμισεως ($\overline{1} \overline{2}$). "Ανωθεν γράψατε τοὺς τένους καὶ ήμιτόνια καὶ κάτωθεν τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος.

ΜΑΘΗΜΑ 18^{ον}

Πολύηχα. Σόλ ύφεσις μείζων κλίμαξ

Τί καλεῖται πολύηχον :

Πολύηχον λέγεται τὸ σύνολον ὅπτῳ ἢ περισσοτέρων ίσοχορῶν φθογγοσήμων τὰ δόποια ἐκτελοῦνται εἰς χρόνον συμπληρώνοντα τὸ μέτρον.

Τὰ πιλόηχα γράφονται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φθογγοσήμων τὰ δόποια περιέχουν, ἐντὸς μιᾶς συνδέσεως καὶ δονομάζονται δικταμερῆ, ἐννεαμερῆ, δεκαμερῆ καλλ. ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φθογγοσήμων τὰ δόποια περιέχουν.

Πόσων εἰλῶν πολύηχα ἔχομεν ;

Πολύηχα μόνον ἔνδος εἴδους : Τὰ δπλᾶ. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ συναντηθούμεν καὶ αινεπτυγμένα ἢ ἀνεπτυγμένα ἢ διακεκομμένα, αὐτὸ δόμως εἶναι σπανιότατον.

Παράστειγμα : Πολύηχα

Εἰς τὸ παράδειγμα α' εἰς τὸ δεύτερον μέτρον, τὸ πολύηχον εἶναι ἐννεαμερὲς καὶ πρέπει νὰ ἔκτελεσθῇ εἰς τὸν συμπληρώνοντα τὸ μέτρον χρόνον τοῦ ἑνὸς τετάρτου. Εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ ἑνὸς τετάρτου πρέπει νὰ ἔκτελεσθῇ καὶ τὸ ἐνδεκαμερὲς πολύηχον τοῦ τρίτου μέτρου.

Εἰς τὸ παράδειγμα β' εἰς τὸ δεύτερον μέτρον, τὸ δεκαμερὲς πολύηχον πρέπει νὰ ἔκτελεσθῇ εἰς τὸν συμπληρώνοντα τὸ μέτρον χρόνον τοῦ ἡμίσεως, εἰς δὲ τὸ παράδειγμα γ' τὸ δεκατριμερὲς πολύηχον πρέπει νὰ ἔκτελεσθῇ εἰς τὸν συμπληρώνοντα τὸ μέτρον χρόνον τοῦ ἑνὸς τετάρτου.

Τὰ πολύηχα, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ Τρίτον Τεῦχος τοῦ παρόντος συγγράμματος (Μάθημα 1^ο Σημεῖα καλλωπισμοῦ ἢ Ποικίλματα) ὀνομάζονται καὶ «Μελῳδικαὶ πτώσεις» ήταλ. *cadenza*.

Σὸλ ὑφεσις μείζων κλίμαξ.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ Σὸλ ὑφεσις, ἔχει ὅπλισμὸν ἐξ ὑφέσεων (σὶθ, μὶθ, λὰθ, οὲθ, σὸλθ, ντὸθ), σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειράν :

Μεταξὺ I—II βαθμίδος (σὸλθ-λὰθ) τόνου, II—III (λὰθ-σὶθ) τόνου, III—IV (σὶθ-ντὸθ) ἡμιτόνιον, IV—V (ντὸθ-οὲθ) τόνου, V—VI (οὲθ-μὶθ) τόνου, VI—VII (μὶθ-φὰ) τόνου καὶ VII—I^ο (φὰ-σὸλθ) ἡμιτόνιον.

Παράδειγμα :

Σὸλ ὑφεσις μείζων κλίμαξ

Ἄσκήσεις 18ου Μαθήματος

α'. Προφορικαί :

1. Τί καλεῖται πολύηχον ;
2. Πόσων εἰδῶν πολύηχα ἔχομεν ;
3. Τί ὅπλισμὸν ἔχει ἡ Σὸλ ὑφεσις μείζων κλίμαξ ;
4. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ ἡ ἡμιτόνια εἰς τὴν Σὸλ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα ;

β'. Γραπταί :

Γράψατε τὴν Σὸλ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$ μὲ φθόγγόσημα δεξίας τετάρτου δὶς παρεστιγμένου καὶ δεκάτου ἑτού ἐναλλάξ

Ἄνωθεν αὐτῆς γράψατε τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια καὶ κάτωθεν αὐτῆς τὰς βαθμίδας της.

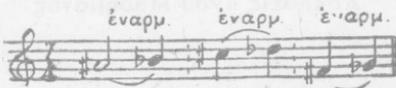
ΜΑΘΗΜΑ 19^{ον}

Ἐναρμόνιοι φθόγγοι καὶ κλίμακες. Ντὸ ὑφεσις μείζων κλίμαξ

Tί καλοῦνται ἐναρμόνιοι φθόγγοι;

Ἐναρμόνιοι φθόγγοι λέγονται, ἐκεῖναι δι’ ὅποιοι ἔχουν τὸ ἕδιον ὑψος μεταξύ των ἀλλὰ διαφορετικήν δνομασίαν.

Παράδειγμα :

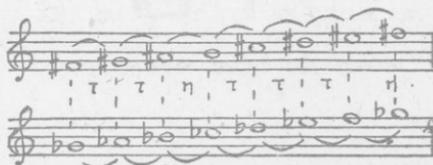
Όταν ἔνα φθογγόσημον ἀκολουθεῖται ὑπὸ ἄλλου φθογγοσήμου τοῦ αὐτοῦ ὑψους ἀλλὰ διαφορετικοῦ δνόματος τότε λέγομεν ὅτι τὰ δύο φθογγόσημα : **ἐναρμονίζονται**.

Tί καλοῦνται ἐναρμόνιοι κλίμακες;

Ἐναρμόνιοι κλίμακες λέγονται, ἐκεῖναι τῶν ὅποιων τὰ φθογγόσημα ἔχουν διαφορετικήν δνομασίαν ἀλλὰ ἐκτελοῦνται εἰς τὸ ἕδιον ὑψος.

Παράδειγμα :

Ἐναρμόνιοι κλίμακες

Ντὸ ὑφεσις μείζων κλίμαξ

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντὸ ὑφεσις, ἔχει δπλισμὸν ἐπτὰ ὑφέσεων (σι♭, μι♭, λά♭, ρέ♭, σόλ♭, ντό♭, φά♭), ἥτοι ἐπὶ ὅλων τῶν φθογγοσήμων αὐτῆς, σχηματίζει δὲ τὴν κάτωθι διατονικὴν σειράν :

Μεταξὺ I—II βαθμίδος (ντό♭-φά♭) τόνον, II—III (φά♭-μι♭) τόνον, III—IV (μι♭-φά♭) ἡμιτόνιον, IV—V (φά♭-σόλ♭) τόνον, V—VI (σόλ♭-λά♭), τόνον (VI—VII (λά♭-σι♭) τόνον καὶ VII—I⁸ (σι♭-ντό♭) ἡμιτόνιον.

Ἐὰν δὲν λάβωμεν ὑπὸ ὅψιν τὰς ὑφέσεις, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ διατονικὴ σειρὰ τῶν φθόγγων τῆς ντὸ ὑφεσιος μείζονος κλίμακος εἶναι ὁμοία μὲ τὴν διατονικὴν σειρὰν τῆς φυσικῆς ντὸ μείζονος κλίμακος.

Παράδειγμα
Ντὸ ὑφεσις μείζων κλίμαξ

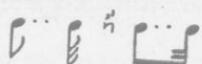
·
Άσκησεις 19ου Μαθήματος

a'. *Προφορικαι* :

1. Τί καλοῦνται ἐναρμόνιοι φθόγγοι;
2. Τί καλοῦνται ἐναρμόνιοι κλίμακες;
3. Τί διλισμὸν ἔχει ἡ ντὸ ὑφεσις μείζων κλίμαξ;
4. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων καὶ φθόγγων σχηματίζονται οἱ τόνοι καὶ τὰ ήμιτόνια εἰς τὴν ντὸ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα;

b'. *Γραπται* :

Γράψατε τὴν ντὸ ὑφεσιν μείζονα κλίμακα, ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην, εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$, μὲν φθογγόσημα ἀξίας δγδόνυ παρεστιγμένου καὶ τριακοστοῦ δευτέρου, ἐναλλάξ.

Άνωθεν γράψατε τοὺς τόνους καὶ ήμιτόνια καὶ κάτωθεν τὰς βαθμίδας.

ΜΑΘΗΜΑ 20^{ον}

Μείζονες έναρμόνιοι κλίμακες

Ποῖαι εἶναι αἱ μείζονες ἑναρμόνιοι κλίμακες;

Αἱ μείζονες ἑναρμόνιοι κλίμακες εἶναι αἱ ἔξης : Φάδ# καὶ σόλη, ντόδ# καὶ ρέθ, αλ καὶ ντόρ.

Παραδείγματα :

Μείζονες έναρμόνιοι κλίμακες

Αἱ ἑναρμόνιοι κλίμακες ἔχουν μεταξύ των μίαν μαθηματικὴν σχέσιν εἰς τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως. Ἐάν παρατηρήσωμεν τὰ ἀνωτέρῳ παραδείγματα θὰ ἔδωμεν ὅτι εἰς τὸ παράδειγμα αἱ ἔχουμεν σύνολον 6 διέσεων καὶ 6 ὑφέσεων ἥτοι : 12 σημεῖα ἀλλοιώσεως. Εἰς τὸ παράδειγμα β' ἔχουμεν σύνολον 7 διέσεων καὶ 5 ὑφέσεων ἥτοι : 12 σημεῖα ἀλλοιώσεως καὶ εἰς τὸ παράδειγμα γ' ἔχουμεν σύνολον 5 διέσεων καὶ 7 ὑφέσεων ἥτοι : 12 σημεῖα ἀλλοιώσεως.

"Ἐκ τῶν ἀνωτέρῳ δυνάμεθα νὰ ἔξαγαγώμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ σύνολον τῶν σημείων ἀλλοιώσεως δύο ἑναρμονίων κλιμάκων εἶναι πάντοτε δώδεκα.

Ἀσκήσεις 20ου Μαθήματος

a'. Προφορικαὶ :

1. Ποῖαι εἶναι αἱ μείζονες ἑναρμόνιοι κλίμακες.
2. Ποῖον εἶναι τὸ σύνολον τῶν σημείων ἀλλοιώσεων δύο ἑναρμονίων κλιμάκων ;

β'. Πραπταί :

Γράψατε ἐπὶ τῆς σὸλ ὑφέσεως μείζονος κλίμακος καὶ εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$, τὰ ἐπόμενα φυδογγόσημα καὶ παύσεις: Σὶ ὑφεσιν (μεσαῖον) ἥμισυ, ὃὲ ὑφεσιν ἥμισυ, λὰ ὑφεσιν τέταρτον παρεστιγμένον, σὶ ὑφεσιν ὅγδοον, ντὸ ὑφεσιν ἥμισυ, σὶ ὑφεσιν τέταρτον, λὰ ὑφεσιν ὅγδοον, σὸλ ὑφεσιν ὅγδοον, φὰ ὅγδοον, σὸλ ὑφεσιν ὅγδοον, λὰ ὑφεσιν ἥμισυ, ὃὲ ὑφεσιν (χαμηλὸν) ἥμισυ. Σὶ ὑφεσιν ἥμισυ, ὃὲ ὑφεσιν (μεσαῖον) ἥμισυ, λὰ ὑφεσιν τέταρτον παρεστιγμένον, σὶ ὑφεσιν ὅγδοον, σὶ ὑφεσιν ὅγδοον, ντὸ ὑφεσιν ἥμισυ. Σὶ ὑφεσιν τέταρτον, σὶ ὑφεσιν τέταρτον, λὰ ὑφέσιν ὅγδοον, σὶ ὑφεσιν ὅγδοον, ντὸ ὑφεσιν ἥμισυ, λὰ ὑφεσιν ὅγδοον, σὸλ ὑφεσιν ἥμισυ παρεστιγμένον καὶ παῦσιν τετάρτου.

ΜΑΘΗΜΑ 21^{ον}

"Ολαι αἱ μείζονες κλίμακες
Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μειζόνων κλιμάκων

α') Μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις (ε')

Σ.Η.Μ. Οἱ μαθήται πρέπει νὰ ἔξαστηθοῦν φωνητικῶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ὅλων τῶν μείζονων κλιμάκων, τόσον ὄμιαδικῶς εἰς τὴν τάξιν των, ὅσον καὶ κατ' οἶκον. Μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ συνηθίσουν νὰ ἀναγιγνώσκουν εὐχερῶς τὰς μελωδικὰς ἀσκήσεις καὶ τὰ τραγονδία εἰς ὅλας τὰς μείζονας κλίμακας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6') Μείζονες κλίμακες μὲ ύφέσεις

Εναρπόνται κλίμακες

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ πίνακος ὅλων τῶν μειζόνων κλίμακων μὲ διέσεις καὶ μὲ ὑφέσεις παρατηροῦμεν τὰ κάτωθι :

α) "Οτι ἡ σειρὰ τῶν μειζόνων κλίμακων μὲ διέσεις εἶναι : σόλ, ρέ, λά, μί, σί, φά διέσεις καὶ ντὸ δίεσις, αἱ δὲ διέσεις τους γράφονται κατὰ τὴν ἔξῆς σειράν : φά#, ντό#, σόλ#, ρέ#, λά#, μί#, σί#.

β') "Οτι ἡ σειρὰ τῶν μειζόνων κλίμακων μὲ ὑφέσεις εἶναι : φά-οι ὑφεσις, μι ὑφεσις, λά ὑφεσις, ρέ ὑφεσις—σόλ ὑφεσις καὶ ντὸ ὑφεσις, αἱ δὲ ὑφέσεις τους γράφονται κατὰ τὴν ἔξῆς σειράν : σί#, μι#, λά#, ρέ#, σόλ#, ντό#, φά.

γ') "Οτι δλα τὰ φθογγόσημα, φυσικὰ καὶ ἥλλοιωμένα, δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις διὰ τὸν σχηματισμὸν μιᾶς μείζονος κλίμακος, ἀφοῦ συμπεριλάβωμεν καὶ τὴν φυσικὴν ἡ πρότυπον κλίμακα τοῦ ντό.

"Ητοι δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν μὲ βάσιν τὸ φυσικὸν φθογγόσημον ντὸ καὶ κατόπιν μὲ βάσιν τὰ φθογγόσημα : ντὸ δίεσιν ἡ ρέ ὑφεσιν—φύ φυσικὸν—μι ὑφεσιν (ἐναρμόνιον τοῦ ρέ δίεσις)—μι φυσικὸν—φύ φυσικὸν—φά δίεσιν ἡ σόλ ὑφεσιν—σόλ φυσικὸν—λά ὑφεσιν (ἐναρμόνιον τοῦ σόλ δίεσις)—λά φυσικὸ—σι ὑφεσιν (ἐναρμόνιον τοῦ λά δίεσις) καὶ σι φυσικὸ ἡ ντὸ ὑφεσιν.

"Ἐκ τῶν ἀνωτέρῳ διακρίνομεν ὅτι ἐφ' ὅσον αἱ κλίμακες ντὸ δίεσις καὶ ἡ ρέ ὑφεσις εἶναι ἐναρμόνιοι καὶ κατὰ συνέπειαν ἔχουν τὸ ἴδιον ὑψος, προκειμένου νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὴν ντὸ δίεσιν μείζονα κλίμακα, ἡ ὅποια ἔχει ἐπτὰ διέσεις, εἶναι προτιμότερον νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὴν ρέ ὑφεσιν, ἡ ὅποια ἔχει πέντε ὑφέσεις. Τοιουτόποιος ἔχομεν δύο σημεῖα ἀλλοιώσεως διλιγ्वτερα καὶ ἡ κλίμακες ἀγαγγνώσκεται εὐκολώτερον.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, προκειμένου νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν ντὸ ὑφεσιν μείζονα Ψηφιοποιήθηκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

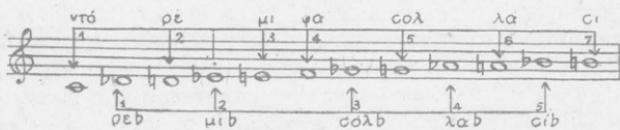
κλίμακα, ή δούια ἔχει πέντε ύφρεσις, είναι προτιμότερον νὰ χρησιμόποιήσωμεν τὴν σὶ μεῖζονα κλίμακα, ή δούια είναι ἐναρμόνιος τῆς ντὸ διέσεως (ἵτοι τοῦ ἴδιου ὑψοῦ), ή δούια ἔχει πέντε διέσεις. Τοιουτούρθιας ἔχομεν δύο σημεῖα ἀλλοιώσεως ὀλιγάτερα καὶ ή κλίμαξ ἀναγιγνώσκεται εὐκολώτερον.

Οσον ἀφορᾶ τὰς ἐναρμονίους μεῖζονας κλίμακας: Φὰ δίεσις (μὲ ἔξ διέσεις) καὶ σὸλ ὑφρεσις (μὲ ἔξ ύφρεσις), είναι τὸ ἴδιον δποιανδήποτε καὶ νὰ χρησιμοποιήσωμεν εἰς τὴν φωνητικὴν μουσικὴν (Ωδικήν). Εἰς τὴν δργανικὴν μουσικὴν ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον. Εἰς μὲν τὰ ἔγχορδα δργανα χρησιμοποιεῖται συνήθως ή κλίμαξ φὰ δίεσις μεῖζων, διότι αἱ πολλαὶ διέσεις ἐκτελοῦνται εὐκολώτερον εἰς τὰ ἔγχορδα δργανα, ἀπὸ τὰς πολλὰς ύφρεσις, εἰς δὲ τὰ πνευστὰ δργανα χρησιμοποιεῖται συνήθως ή κλίμαξ σὸλ ὑφρεσις μεῖζων, διότι αἱ πολλαὶ ύφρεσις ἐκτελοῦνται εὐκολώτερον εἰς τὰ πνευστὰ δργανα ἀπὸ τὰς πολλὰς διέσεις.

δ') Τέλος ἐκ τῶν ἑπτὰ κλίμακων μὲ διέσεις καὶ τῶν ἑπτὰ κλίμακων μὲ ύφρεσις, ἐὰν χρησιμοποιήσωμεν τὰς τρεῖς ἐκ τῶν ἔξ ἐναρμονίων κλίμακων δὲν ἔχομεν ἐν ὅλῳ δέκα τέσσαρας κλίμακας, ἀλλὰ Ἐνδεκα κλίμακάς. Εἰς αὐτὰς ἐὰν προστεθῇ καὶ ή φυσικὴ κλίμαξ τοῦ ντὸ ἔχομεν σύνολον μεῖζονων κλίμακων δώδεκα κλίμακας, ὅσα ἀκριβῶς είναι τὰ φυσικὰ καὶ ἡλλοιωμένα φθογγόσημα.

Παράδειγμα :

Φυσικὰ φθογγόσημα

Ηλλοιωμένα φθογγόσημα

Ασκήσεις 21ου Μαθήματος

α'. Προφορικαί :

- Πόσαι καὶ ποῖαι είναι αἱ μεῖζονες κλίμακες μὲ διέσεις;
- Πόσας διέσεις ἔχει ἑκάστη μεῖζων κλίμαξ καὶ ποίας;
- Πόσαι καὶ ποῖαι αἱ μεῖζονες κλίμακες μὲ ύφρεσις;
- Πόσας ύφρεσις ἔχει ἑκάστη μεῖζων κλίμαξ καὶ ποίας;
- Ποίας ἐναρμονίους μεῖζονας κλίμακας χρησιμοποιοῦμεν κατὰ προτίμησιν καὶ διαιτήσιν;

β'. Γραπταί :

Γράφατε ἐπὶ τῆς λὰ μεῖζονος κλίμακος καὶ εἰς μέτρον $\frac{3}{4}$ τὰ κάτωθι φθογγόσημα καὶ παύσεις κατόπιν δὲ ἀνάγνωσατε αὐτὰ ψυθμικῶς καὶ μελωδικῶς: Λὰ ὅγδοον δἰς παρεστιγμένον ἐντὸς τοῦ πενταγράμμου, λὰ τριακοστὸν δεύτερον, λὰ τέταρτον, σὶ-ντο#-σὶ τρίχα, λὰ ὅγδοον δἰς παρεστιγμένον, λὰ τριακοστὸν δεύτερον, λὰ τέταρτον, παῦσιν τετάρτου. Μί, χαμηλόν, ὅγδοον δἰς παρεστιγμένον, μὶ (ὅμοιον) τριακοστὸν δεύτερον, φά#-σὸλ#-λὰ-σὶ ἀξίας ὅγδοον καὶ τὰ τέσσερα, ντο# τέταρτον παρεστιγμένον, σὶ ὅγδοον, ντο# ὅγδοον, παῦσιν ὅγδοον. Ρέ, υψηλόν, ὅγδοον δἰς παρεστιγμένον, φὲ (ὅμοιον) τριακοστὸν δεύτερον, φὲ ὅγδοον, παῦσιν ὅγδοον, σὶ-ντο#-φὲ-σὶ ἀξίας δεκάτου ἔκτου καὶ τὰ τέσσερα,

ντὸς δὶς παρεστιγμένον, σὶ τριακοστὸν δεύτερον, λὰ ὅγδοον, παῦσιν ὅγδουν, λὰ τέταρτον, σύνδεσις διαρκείας μὲ ἔτερον λὰ τέταρτον παρεστιγμένον, σὸλῃ ὅγδοον, φὰς ὅγδοον, φὰς ὅγδοον, σὸλῃ ὅγδοον, λὰ ἥμισυ παρεστιγμένον καὶ διπλῆν διαστολήν.

ΜΑΘΗΜΑ 22^{ον}

Μέτρον $\frac{9}{4}$ χρωματικαὶ κλίμακες

Ποῖαι καλοῦνται χρωματικαὶ κλίμακες;

Χρωματικαὶ κλίμακες λέγονται, ἐκεῖναι αἱ ὅποιαι ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται μόνον μὲ συνεχῆ διαδοχὴν ἡμιτονίων.

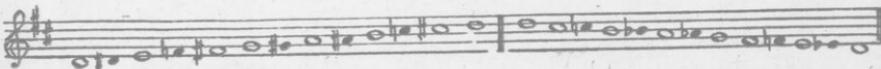
Ἐξ ὅλων τῶν φθογγοσήμων, φυσικῶν καὶ ἡλιοιωμένων, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν χρωματικὰς κλίμακας. Εἰς τὸν ὅπλισμόν, ὡς μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως χρησιμοποιοῦμεν τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως τῆς μεῖζονος κλίμακος, ἢ ὅποια ἔχει τὴν ιδίαν βάσιν (ἢ τοινικὴν βαθμίδα) μὲ τὴν χρωματικὴν κλίμακα τὴν ὅποιαν ὅλη σχηματίσωμεν. Ὡς τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως χρησιμοποιοῦμεν κατὰ πρῶτον λόγον τὰς ἀναιρέσεις διὰ τὰ φθογγόσημα τὰ ὅποια ἔχουν μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, ὅταν μὲν ἀνέρχεται ἡ χρωματικὴ κλίμακ ἡ τὰς διέσεις ὅταν δὲ κατέρχεται ἡ χρωματικὴ κλίμακ τὰς ὑφέσεις.

Ἐφαρμογὴ. Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὴν χρωματικὴν κλίμακα τοῦ ρέ, κατ' ἀρχὰς γράφομεν εἰς τὸν ὅπλισμὸν τὰ μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως τῆς μεῖζονος κλίμακος τοῦ Ρέ, ἢτοι τὰς διέσεις φὰ καὶ ντό. Κατόπιν γράφομεν τὰ φθογγόσημα καθ' ἡμιτόνιον εἰς μὲν τὴν ἀνέρχομένην κλίμακα χρησιμοποιοῦντες ἀναιρέσεις καὶ διέσεις, εἰς δὲ τὴν κατερχομένην κλίμακα ἀναιρέσεις καὶ ὑφέσεις.

Χρωματικὴ κλίμακ τοῦ Ρέ

Ανερχομένη

Κατερχομένη

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὴν χρωματικὴν κλίμακα τοῦ Σί. Σὶ ὑφεσις, κατ' ἀρχὰς γράφομεν εἰς τὸν ὅπλισμὸν τὰ μόνιμα σημεῖα ἀλλοιώσεως τῆς μεῖζονος κλίμακος τοῦ Σί. Σὶ ὑφεσις, ἢτοι τὰς ὑφέσεις σὶ καὶ μί, κατόπιν δὲ πράττομεν ὅπως καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς προηγουμένης κλίμακος.

Χρωματικὴ κλίμαξ τοῦ Σὶ ὑφεσις

Κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ τρόπον βαδίζοντες δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ὅλας τὰς χρωματικὰς κλίμακας μὲ διέσεις καὶ ὑφέσεις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κατωτέρω παραδέτομεν ὅλας τὰς χρωματικὰς κλίμακας ἐν εἴδει φωνητικῶν ἀσκήσεων, διὰ νὰ ἔξασκηθοῦν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν μελωδικὴν ἀνάγνωσιν τῶν χρωματικῶν κλίμακων, αἱ δποῖαι εἰς τὴν σύγχρονον μουσικὴν χρησιμοποιοῦνται κατ' ἔξοχήν.

Χρωματικαὶ κλίμακες

1 *Lento*

2

3

4 *La*

5 *Mi*

6 *Si*

7 *Phi*

8 *Si b*

9 *Mi b*

10 *A b*

11 *B b*

12 *Zo a b*

Τὸ μέτρον «Ἐννεαμερὲς τετάρτων», $\frac{9}{4}$ εἶναι μέτρον σύνθετον ἀποτελουμένον ἐκ τῆς ἑνώσεως τριῶν ἀπλῶν μέτρων ἵσων (*).

Τὰ ἀπλᾶ μέτρα τὰ δόπια τὸ ἀποτελοῦν εἶναι τὰ μέτρα $\frac{3}{4} + \frac{3}{4} + \frac{3}{4} = \frac{9}{4}$.

Παράδειγμα

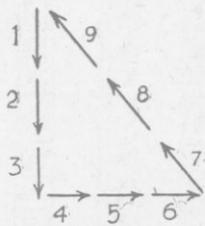

Εἰς τὸ μέτρον $\frac{9}{4}$ ἔχομεν τοὺς ἑξῆς χρόνους : Δὶς ἴσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ—ἴσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ—ίσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ.

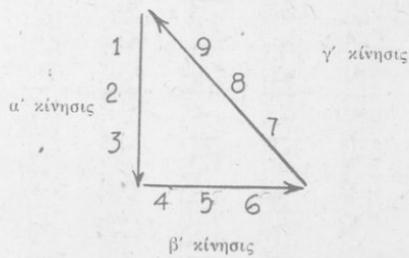
Τὸ ἐννεαμερὲς μέτρον ὅταν εὐφίσκεται εἰς ἀργὴν ωυθικὴν ἀγωγὴν μετρᾶται διὰ ἑνέα κινήσεων, ὅταν δὲ εὐφίσκεται εἰς μετρίαν ἡ ταχεῖα ωυθικὴν ἀγωγὴν μετρᾶται διὰ τριῶν κινήσεων.

Παράδειγμα

Ἀργὴ ρυθμικὴ ἀγωγὴ

Μετρία ἡ ταχεῖα ρυθμικὴ ἀγωγὴ

Άσκήσεις 22ου μαθήματος

α' Προφορικαί :

- Ποῖαι καλοῦνται χωριματικαὶ κλίμακες ; 2) Ποίον ὄπλισμὸν διατηροῦν αἱ μεζονεῖς χωριματικαὶ κλίμακες ; 3) Ποῖα τυχαῖα σημεῖα ἄλλοισισεως χρησιμοποιοῦμεν συνήθως εἰς τὴν ἀνερχομένην χωριματικὴν κλίμακα καὶ ποῖα εἰς τὴν κατερχομένην ; 4) Ἀπὸ ποῖα ἀπλᾶ μέτρα ἀποτελεῖται τὸ μέτρον $\frac{9}{4}$ καὶ ποίους χρόνους περιέχει :

β' Γραπταὶ :

Γράψατε τὰς μεζονας χωριματικὰς κλίμακας τοῦ Ντό, τοῦ Σὸλ καὶ τοῦ Ρέ, ἀνερχομένας καὶ κατερχομένας, εἰς μέτρον $\frac{9}{4}$ καὶ μὲ φθυγγόσημα ἀξίας ημίσεως παρεστιγμένου.

(*) Εἰς τὸ Τρίτον Τεῦχος ἀναφέρομεν καὶ ἄλλους τύπους μέτρων ἑννεαμεροῦς ἀποτελουμένου ἐξ ἀνίσων μέτρων.

ΜΑΘΗΜΑ 23^{ον}

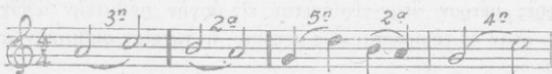
Μελωδικά καὶ ἀρμονικά διαστήματα Σημεῖα συντομίας τῆς μουσικῆς γραφῆς

Tί καλεῖται μελωδικὸν διάστημα;

Μελωδικὸν διάστημα λέγεται ἐκεῖνο τοῦ ὅποιον τὰ δύο φθογγόσημα (ποὺ τὸ ἀποτελοῦν) ἔκτελοῦνται κεχωρισμένως.

Παραδείγματα : Μελωδικὰ διαστήματα

Μελωδικὰ διαστήματα

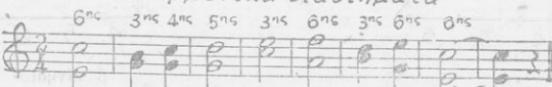

Tί καλεῖται ἀρμονικὸν διάστημα;

Ἀρμονικὸν διάστημα λέγεται, ἐκεῖνο τοῦ ὅποιον τὰ δύο φθογγόσημα (ποὺ τὸ ἀποτελοῦν), ἔκτελοῦνται συγχρόνως.

Παραδείγματα : Ἀρμονικὰ διαστήματα

Ἀρμονικὰ διαστήματα

Tί καλοῦνται σημεῖα συντομίας;

Σημεῖα συντομίας τῆς μουσικῆς γραφῆς λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια μᾶς βοηθοῦν διὰ νὰ μὴ γράφωμεν, ἐκ νέου τὰ ἕδια φθογγόσημα ἢ παύσεις καὶ γενικῶς ποὺ μᾶς βοηθοῦν εἰς τὴν ταχυτέραν καὶ εὐκολωτέραν μουσικὴν ἀνάγνωσιν.

Πόσων εἰδῶν σημεῖα συντομίας ἔχομεν;

Σημεῖα συντομίας ἔχουμεν τεσσάρων εἰδῶν : α') Τὰ σημεῖα συντομίας τῶν φθογγοσήμων, β') τὰ σημεῖα συντομίας τῶν παύσεων, γ') τὰ ἐπαναληπτικὰ σημεῖα καὶ δ') τὰς παραπομπάς.

α'. Πός γράφομεν τὰ σημεῖα συντομίας τῶν φθογγοσήμων;

Τὰ σημεῖα συντομίας τῶν φθογγοσήμων τὰ γράφουμεν συμφώνως πρὸς τὰ κάτωθι παραδείγματα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παραδείγματα : α'. Σημεῖα συντομίας φθογγοσήμων

Γραφειν

Ἐκτέλεσις

β'. Πῶς γράφομεν τὰ σημεῖα συντομίας τῶν παύσεων;

Τὰ σημεῖα συντομίας τῶν παύσεων τὰ γράφομεν ὡς κάτωθι:

Παραδείγματα : β'. Σημεῖα συντομίας παύσεων

γ'. Πῶς γράφομεν τὰ σημεῖα ἐπαναλήψεως;

Τὰ σημεῖα ἐπαναλήψεως τὰ γράφομεν διὰ μιᾶς διπλῆς διαστολῆς ὥστε δύο οίας, ή μία γραμμὴ εἶναι παχυτέρα τῆς ἄλλης καὶ διὰ δύο στιγμῶν πρὸ τῆς λεπτῆς γραμμῆς.

Παραδείγματα : γ'. Σημεῖα ἐπαναλήψεως

The image shows four staves of musical notation. The first three staves begin with a treble clef and a common time signature. Each starts with a single measure, followed by a double bar line with two endings: '1 Volta' (indicated by a bracket over the first ending) and '2 Volta' (indicated by a bracket over the second ending). The first ending leads to a section of eighth-note patterns, while the second ending leads to a section of sixteenth-note patterns. The fourth staff begins with a bass clef and a common time signature. It contains a 'FINE' instruction above a double bar line, followed by a 'Coda' instruction below another double bar line. The 'Coda' section consists of a series of eighth-note patterns.

Da capo σημαίνει: Ἐξ ἀρχῆς. Fine σημαίνει: Τέλος καὶ Coda σημαίνει: κατάληξις.

Εἰς τὸ ἀνωτέρῳ παραδειγμα αἱ καθιερωμέναι διεθνῶς εἰς τὴν μουσικὴν γραφὴν ἵταλικαὶ λέξεις μεταφράζονται οὕτο : Ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους (Fine) καὶ κατόπιν εἰς τὴν κατάληξιν (Coda).

Παραλείπομεν δηλαδὴ ὅλον τὸ μέρος μετὰ τὴν λέξιν Fine καὶ ἐκτελοῦμεν ἀμέσως τὴν Coda.

“Οταν ἐπαναλαμβάνομεν ἐξ ἀρχῆς ἕνα μουσικὸν τεμάχιον τότε δὲν συνηθίζομεν νὰ ἐκτελοῦμεν τὰς ἐπαναλήψεις τῶν σημείων ἐπαναλήψεως, διὰ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν μονοτονίαν.

δ'. Πῶς γράφομεν τὰς παραπομπάς;

Τὰς παραπομπὰς τὰς γράφομεν διὰ τῶν σημείων :

§. ḥ Φ ḥ Φ καὶ τὰς ἐκτελοῦμεν ὡς κάτωθι :

Παραδείγματα : δ'. Σημεῖα παραπομπῆς

Άσκήσεις 23ου Μαθήματος

α'. Προφορικά :

1. Τί καλεῖται μελωδικὸν διάστημα ;
2. Τί καλεῖται ἀρμονικὸν διάστημα ;
3. Ποῦ καλοῦνται σημεῖα συντομίας τῆς μουσικῆς γραφῆς ;
4. Πόσων εἰδῶν σημεῖα συντομίας ἔχομεν καὶ ποῖα ;
5. Πῶς γράφομεν τὰ σημεῖα συντομίας τῶν φθογγοσήμων ;
6. Πῶς γράφομεν τὰ σημεῖα συντομίας τῶν παύσεων ;
7. Πῶς γράφομεν τὰ σημεῖα ἐπαναλήψεως ;
8. Πῶς γράφομεν τὰς παραπομπάς ;

β'. Γραπταί :

1. Γράψατε τὰς μείζονας χρωματικὰς κλίμακας τοῦ φά, τοῦ σί, ὑφεσις καὶ τοῦ μὶ

νηφεστις, ἀνερχομένας καὶ κατερχομένας, εἰς μέτρον $\frac{7}{4}$ καὶ μὲ φθογγόσημα ἀξίας ή-
μίσεως παρεστιγμένον, ήμίσεως καὶ ήμίσεως (δολ.ρ.ρ!ρ!ρ)

2. Γράψατε τὰ ἐπόμενα ἀρμονικὰ διαστήματα εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$ καὶ μὲ φθογγόσημα
ἀξίας ήμίσεως: Ντὸ-μί, μι-ντό, σὸλ-σί, φὰ-λά, φὲ-φά, φὰ-λά, σὸλ-σί, μι-ντό, ντὸ-ντό
(διάστημα 8ης), ντὸ-σόλ, ντὸ-μί, ντὸ-ντό (ταῦτοφωνία).

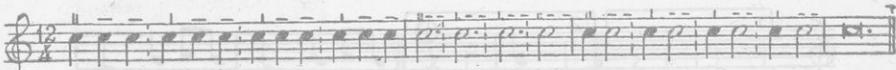
ΜΑΘΗΜΑ 24^{ον}

Μέτρον $\frac{12}{4}$

Τὸ μέτρον «δωδεκαμερὲς τετράτων», $\frac{12}{4}$, εἶναι μέτρον σύνθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς ἑνώσεως τεσσάρων ἀπλῶν μέτρων ἕσων.

Τὰ ἀπλᾶ μέτρα τὰ οποῖα τὸ ἀποτελοῦν είναι τὰ μέτρα $\frac{3}{4} + \frac{3}{4} + \frac{3}{4} + \frac{3}{4} = \frac{12}{4}$.

Παράδειγμα:

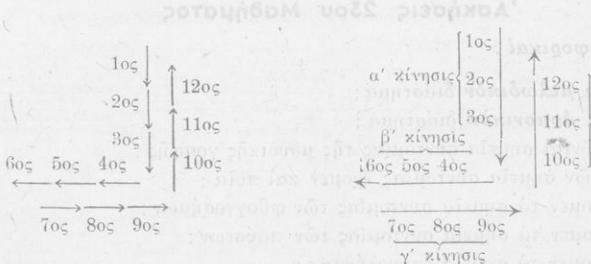
Εἰς τὸ μέτρον $\frac{12}{4}$ ἔχουμεν τοὺς ἑξῆς χρόνους: Δις ἵσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ—
ἵσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ—ίσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ—ίσχυρόν, ἀσθενῆ, ἀσθενῆ.

Τὸ δωδεκαμερὲς μέτρον ὅταν εὑρίσκεται εἰς ἀργὴν ουθμαϊκὴν ἀγωγὴν μετράται διὰ δώδεκα κινήσεων, ὅταν δὲ εὑρίσκεται εἰς μετρίαν ἡ ταχεῖα ὠρθμαϊκὴν ἀγωγὴν μετράται διὰ τεσσάρων κινήσεων.

Παράδειγμα:

Ἄργη ρυθμικὴ ἀγωγὴ

Μετρία ἡ ταχεῖα ρυθμικὴ ἀγωγὴ

ΣΗΜ. Τὸ φθογγόσημον τοῦ τελευταίου μέτρου, σχίματος **ΙΟΙ**, ἔχει ἀξίαν διπλοῦ ὄλοκλήρου, ὃς παρεστιγμένον δὲ ἔχει ἀξίαν τριπλοῦ ὄλοκλήρου, ἥτοι δώδεκα τέταρτα.

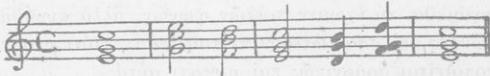
Ψηφιοποιηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Περὶ συγχορδίων

Tί καλεῖται «συγχορδία»;

Συγχορδία λέγεται ἡ ταῦτόχρονος συνήχησις τριῶν ἢ περισσοτέρων φθύγγων διαφορετικοῦ υφους.

Παραδείγματα :

Πῶς ἐκτελοῦνται αἱ συγχορδίαι;

Αἱ συγχορδίαι ἐκτελοῦνται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ πολλὰς φωνὰς (ἢ μονόφωνα μουσικὰ ὄγανα), αἱ δοῖαι τραγουδοῦν ἄλλαι τὰ ὑψηλότερα φθογγάσιμα, ἄλλαι τὰ μεσάτα φθογγάσιμα καὶ ἄλλαι τὰ χαμηλότερα φθογγάσιμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ πολύφωνα μουσικὰ ὄγανα (πιάνο, ἀρμόνιον, ἄρπα κλπ.) καὶ κατὰ δύο τρόπους.

Mὲ ποίους τρόπους ἐκτελοῦνται αἱ συγχορδίαι;

Αἱ συγχορδίαι ἐκτελοῦνται μὲ δύο τρόπους : α') δι' ἀρμονικῆς συνηχήσεως (ἢ διὰ συγχρόνου κρούσεως τῶν φθύγγων) καὶ διὰ μελωδικῆς συνηχήσεως (ἢ δι' ἀρπίσματος).

Παραδείγματα :

'Εκτέλεσις : α' Δι' ἀρμονικῆς συνηχήσεως ἢ συγχρόνου κρούσεως

'Εκτέλεσις : β' Διὰ μελωδικῆς συνηχήσεως ἢ ἀρπίσματος

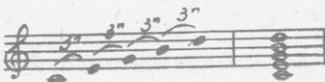
Διὰ τὴν σύντομον γραφὴν τῶν ἐκτελουμένων δι' ἀρπίσματος συγχορδιῶν ἀναφέομεν εἰς τὰ παραδείγματα α' τοῦ προηγουμένου μαθήματος.

Πῶς παράγονται αἱ συγχορδίαι;

Αἱ συγχορδίαι παράγονται διὰ τῆς ἐπιμέσεως εἰς ἓνα φθύγγον διαστημάτων τρίτης ἐπικειμένων. Ο φθύγγος ὃ δοῖος εἶναι ἢ βάσις τῆς ἐπιμέσεως τῷ διαστημάτων τρίτης λέγεται **θεμέλιος φθύγγος**.

Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παραδείγματα : Παραγωγὴ συγχορδιῶν

Πόσων φωνῶν συγχορδίας ἔχομεν;

Συγχορδίας δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πολλῶν φωνῶν, ἀλλὰ συνήθως χρησιμοποιοῦμεν τριφώνους, τετραφώνους καὶ σπανιότερον πενταφώνους, διότι πέραν αὐτῶν ἡ ἀκοὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἴνανοποιεῖται ἀρμονικῶς καὶ συγχέει αὐτάς.

Ti καλεῖται «ἀρμονία»;

Ἄρμονία ἡ Ὀμοφωνία (ἐν ἀντιτίθεται πρὸς τὴν Μονοφωνίαν) λέγεται ἡ Τέχνη καὶ Ἐπιστήμη τῆς καλαισθητικῆς παραγωγῆς καὶ συνδέσεως τῶν συγχορδιῶν.

| Ἀσκήσεις 24ου Μαθήματος

a'. Προφορικά :

1. Ἀπὸ ποιὰ μέτρα ἀποτελεῖται τὸ μέτρον $\frac{12}{4}$;
2. Πόσους καὶ ποιὸν κυρίους χρόνους περιέχει τὸ μέτρον $\frac{12}{4}$;
3. Τί καλεῖται **συγχορδία**;
4. Μὲ ποιὸν τούτους ἐκτελοῦνται αἱ συγχορδίαι;
5. Πῶς παράγονται αἱ συγχορδίαι;
6. Πόσων φωνῶν συγχορδίας ἔχομεν;
7. Τί καλεῖται **ἀρμονία**;

β'. Γραπταῖ :

Γράψατε ἐπὶ τῆς μὴ ὑφέσεως μείζονος κλίμακος καὶ εἰς μέτρον $\frac{12}{4}$ τὰ κάτωθι φθογγόσημα καὶ παύσεις: Μή (χαμηλὸν) ἥμισυ, φὰ τέταρτον, σὸλ ἥμισυ παρεστιγμένον, λὰς τέταρτον, σὸλ τέταρτον, φὰ# τέταρτον, σὸλ ἥμισυ, φὰ φυσικὸν τέταρτον, μή (ἥμισυ, παῦσιν τέταρτον, φὲ ἥμισυ, μή τέταρτον, φὰ ἥμισυ, μὲ φυσικὸν τέταρτον, φὰ τέταρτον παρεστιγμένον, παῦσιν δύδον, σὸλ δύδον, λὰς δύδον, σὸλ ἥμισυ, φὰ# τέταρτον, σὸλ τέταρτον παρεστιγμένον, λὰς δύδον, σὶθ τέταρτον, ντὸ δύδον, σὶ φυσικὸν δύδον, ντὸ τέταρτον, φὲ τέταρτον, μή (ὑψηλὸν) ἥμισυ παρεστιγμένον μὲ σημείον ἐπεκτάσεως (κο-
ρώνα) καὶ διπλῆν διαστολῆν.

ΣΗΜ. Υπενθυμίζομεν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητίας, εἰς τὴν μουσικὴν γραφὴν καθ' ὑπαγόρευσιν, νὰ προτιμῶν τὰ πλησιέστερα μεταξὺ των φθογγόσημα καὶ δχι τὰ ἀπομεμαχουσμένα, ἐκτὸς ἐάν ἡ ὑπόδειξις τῆς ἀσκήσεως τοῦ κ. μαθηητοῦ ἡ τῆς καθηγητής εἴναι διαφορετική, διότι κατ' αὐτὸν τὸν πόπον σχηματίζεται ὡραία μελωδία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΑΘΗΜΑ 25^{ον}

Σημεῖα προσωδίας

Tί καλεῖται προσωδία;

Προσωδία λέγεται ὁ τρόπος διὰ τοῦ δποίου ἐκτελοῦμεν τὰ φθογγόσημα ἐνδε μουσικοῦ ἔργου ή μουσικοῦ τεμαχίου.

Εἰς πολλὰ μέρη ἐνδε μουσικοῦ ἔργου ὁ μουσουργὸς σημειώνει ὡρισμένους δρούς διὰ τὴν ἐκτέλεσθν τῶν φθογγοσήμων τοῦ μέρους αὐτοῦ π. χ. legato τὸ δποῖον σημαίνει : ἡγωισμένοι οἱ φθόγγοι μεταξύ των, ή staccato τὸ δποῖον σημαίνει : χωρισμένοι οἱ φθόγγοι. Ἐπίσης πολλὰ φθογγόσημα ἔχουν διάφορα σημεῖα ἀνωθεν ή κάτωθεν αὐτῶν εἰς διάφορα σχήματα.

Tί καλοῦνται σημεῖα προσωδίας;

Σημεῖα προσωδίας λέγονται τὰ σημεῖα, τὰ δποῖα τιθέμενα ἀνωθεν ή κάτωθεν τῶν φθογγοσήμων μᾶς δεικνύουν τὸν τρόπον τῆς καλαισθητικῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

Ποτα σημεῖα προσωδίας ἔχομεν :

Σημεῖα προσωδίας ἔχομεν τὰ κάτωθι :

α'.) Τὸ παρατεταμένον (ιταλ. tenuto, γαλλ. detachée), τὸ δποῖον γράφεται διὰ τοῦ σημείου καὶ σημαίνει ὅτι τὸ φθογγόσημον πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ μὲ ἀρκετὴν διάρκειαν (ἴδε παράδειγμα α').

β'.) Τὸ συγκεκομένον ή χωρισμένον (ιταλ. staccato), τὸ δποῖον γράφεται διὰ μᾶς στιγμῆς ἀνωθεν ή κάτωθεν τοῦ φθογγοσήμου καὶ σημαίνει ὅτι τὸ φθογγόσημον πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ συγκεκομένον.

Ἐὰν ἀνωθεν τῶν στιγμῶν ὑπάρχει καὶ σημείον συνδέσεως (legatura)

σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν τὰ φθογγόσημα μὲ ἕνα τέξον (δηλαδὴ ή νὰ σύρωμεν τὸ δοξάρι (tirer) ή νὰ ὠθήσωμεν (pousser) διακόπτοντες συγχρόνως κάθε φθόγγον).

γ'.) Τὸ τονισμένον ή διακεκομένον (ιταλ. marcato γαλλ. martelé) τὸ δποῖον γράφεται διὰ τοῦ σημείου καὶ σημαίνει ὅτι τὰ φθογγόσημα πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν τονισμένα καὶ ἀρκετὰ χωρισμένα.

δ'.) Τὸ ἀλματικὸν ή πηδηχτὸν ή ἔλαφρὸν (ιταλ. saltato, γαλλ. sautillé) τὸ δποῖον γράφεται μὲ μίαν στιγμὴν ὅπως τὸ «staccato» ἀλλὰ ἀνωθεν ή κάτωθεν γράφεται ή λέξις «saltato» ή «sautillé» ή «leggiero», καὶ σημαίνει ὅτι τὰ φθογγόσημα πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν πηδηχτά καὶ ἔλαφρά.

ε'.) Τὸ ἐντατικὸν ἡ βραχὺ (ιταλ. sforzando ή pesante), τὸ δόποιον γράφεται διὰ τοῦ σημείου : > ή Λ ή sfz καὶ σημαίνει ὅτι τὰ φθογγόσημα πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν βροειὰ καὶ μὲ ἔντασιν.

ζ'.) Τὸ ἡνωμένον ἡ συνδεδεμένον (ιταλ. legato), τὸ δόποιον γράφεται διὰ τοῦ σημείου — ή —, καὶ σημαίνει ὅτι τὰ φθογγόσημα πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν : ἡνωμένα μεταξύ των (σύνδεσις διαρκείας ιταλ. legatura).

Έκτος τῶν ἀνωτέρω δρῶν καὶ σημείων προσωδίας χοησιμοπειοῦνται συχνὰ καὶ τὰ σημεῖα fp καὶ pf (forte-piano καὶ piano forte) τὰ δόποια σημαίνονταν ὅτι τὰ φθογγόσημα πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν ἀπὸ : δυνατὰ-σιγὰ καὶ ἀπὸ : σιγὰ-δυνατά.

Παραδείγματα :

The musical score example consists of three staves of music.
 - The first staff starts with a dynamic marking 'sfz' followed by a forte dynamic 'f'. It includes a performance instruction 'γ! Τονισμένον (segue)' above the notes.
 - The second staff begins with a dynamic 'sfz f' and ends with a dynamic 'ff'.
 - The third staff starts with a dynamic 'pf' and continues with a series of dynamics: 'ff', 'fp', 'fp', 'fp', and finally 'p'.
 - Above the first staff, there is a bracketed section labeled 'α! Παρατεταμένον (tenuto)' and 'β! Συγκεκομένοι καὶ χωρισμένοι (staccato)'.
 - Above the second staff, there is a bracketed section labeled 'γ! Τονισμένον (segue)' and 'δ! ἀλλατικὸν (saltato)'.
 - Above the third staff, there is a bracketed section labeled 'ε! ἐντατικὸν (pesante)' and 'ζ' ἡνωμένον (legato)'.

Άσκήσεις 25ου Μαθήματος

α'. Προφορικαί :

1. Τί καλεῖται προσωδία ;
2. Τί καλοῦνται σημεῖα προσωδίας ;
3. Ποιὰ σημεῖα προσωδίας ἔχουμεν, πῶς γράφονται καὶ τί σημασίαν ἔχει ἔκαστον ;

β'. Γραπταί :

Γράφατε εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$ καὶ ἐπὶ τῆς Σὸλ μείζονος κλίμακος τὰ ἐπόμενα φθογγόσημα καὶ πανίσεις : Ρὲ τέταρτον (χαμηλόν), ἐλλιπὲς μέτρον, σὸλ δύδοον (μεσαῖον), παῦσιν δύδοον, φὰ δίεσιν δύδοον παρεστιγμένον, σὸλ δέκατον ἔκτον, λὰ τέταρτον, λὰ δίεσιν τέταρτον, σὶ τέταρτον παρεστιγμένον, λὰ δύδοον, σὸλ δύδοον, παῦσιν δύδοον, φὲ δίεσιν τέταρτον παρεστιγμένον, φὲ δίεσιν δύδοον, φὲ δύδοον, παῦσιν δύδοον, ντὸ δίεσιν τέταρτον παρεστιγμένον, ντὸ δίεσιν δύδοον, φὲ δύδοον, παῦσιν δύδοον, ντὸ φυσικὸν τέταρτον, σὶ ἥμισυ καὶ λὰ τέταρτον.

ΣΗΜ. Αἱ γραπταὶ ἀσκήσεις καθ' ὑπαγόρευσιν εὐθίσκονται εἰς τὰς Μελωδικὰς ἀσκήσεις τοῦ παρόντος Τεύχους ἀλλὰ δὲν τὰς ἀποκαλύπτομεν διὰ νῦν κατορθώσουν οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι νὰ τὰς εῦρουν ἀφοῦ τας λέσσουν καὶ νὰ τὰς παραβάλουν κατόπιν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

Μέρος 1ον

	Σελίς
Μάθημα 1ον Δ'. Σημεία άλλοιώσεως καὶ σημεία ἐπανορθώσεως	3
> 2ον Περὶ κλιμάκων. αὕησις καὶ ἐλάττωσις διαστημάτων	6
> 3ον Μειζονες κλίμακες, σχηματισμός μειζόνων κλιμάκων ἐκ διαφόρων φύσιγγων	9
> 4ον Μειζονες κλίμακες μὲ διέσεις, τρόπος σχηματισμοῦ αὐτῶν	11
> 5ον Τρίχα, Σὸλ μείζων κλίμαξ	15
> 6ον Μέτρον $\frac{5}{4}$. Ρὲ μείζων κλίμαξ. Μέτρα ισόρρουθμα καὶ ἀνισόρρουθμα	17
> 7ον Δίηχα, Λὰ μείζων κλίμαξ	19
> 8ον Τυχαῖοι ὅροι ρυθμικῆς ὄγωγῆς καὶ διαβαθμίσεις, Μὴ μείζων κλίμαξ	20
> 9ον Ἐξάρχη, Σὶ μείζων κλίμαξ	22
> 10ον Δις παρεστιγμένα φθογγύδημα, Φὰ δίεσις μείζων κλίμαξ	24
> 11ον Διατονικά καὶ χρωματικά ἡμιτόνια, Ντὸ δίεσις μείζων κλίμαξ	26
> 12ον Μειζονες κλίμακες μὲ ύφέσεις, τρόπος σχηματισμοῦ αὐτῶν	27
> 13ον Μέτρον $\frac{7}{4}$. Φὰ μείζων κλίμαξ	29
> 14ον Τετράχα. Σὶ ψφεσις μείζων κλίμαξ	32
> 15ον Ἀναστροφὴ διαστημάτων καὶ σύνθετα διαστήματα, Μὴ ψφεσις μείζων κλίμαξ	33
> 16ον Ὅροι ἐκφράσεως ἢ Χαρακτῆρες, Λὰ ψφεσις μείζων κλίμαξ	36
> 17ον Πεντάχα, ἑπτάχα, Ρὲ ψφεσις μείζων κλίμαξ	38
> 18ον Πολύχα, Σὸλ ψφεσις μείζων κλίμαξ	39
> 19ον Ἐναρμόνιοι φύσιγγοι καὶ κλίμακες, Ντὸ ψφεσις μείζων κλίμαξ	41
> 20ον Μειζονες ἐναρμόνιοι κλίμακες	43
> 21ον Πίναξ, δλων τῶν μειζόνων κλιμάκων καὶ παρατηρήσεις ἐπ' αὐτῶν	44
> 22ον Μέτρον $\frac{9}{4}$, χρωματικαὶ κλίμακες	47
> 23ον Μελωδικά καὶ ἀρμονικὰ διαστήματα, σημεῖα συντομίας	50
> 24ον Μέτρον $\frac{12}{4}$. Συγχορδίαι	54
> 25ον Σημεῖα προσωδίας	57

Μέρος 2ον

Μελωδικαὶ ἀσκήσεις
Δίφωνοι μελωδικαὶ ἀσκήσεις
Κανόνες τρίφωνει

ΕΡΓΑ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

A'. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ:

- Πλήρες σύστημα σχολικῆς μουσικῆς, εἰς ἓξ Τεύχη. Διὰ τὴν Α'. Β'. Γ'. Δ'. Ε'. καὶ ΣΤ' Τάξιν τῶν σχολείων Μέσης ἐκπαιδεύσεως.
- Σειρὰ τραγουδιῶν γιὰ παιδικὴ χορωδία.
- Παιδαγωγικὰ ἔργα γιὰ βιολὶ καὶ γιὰ πιάνο.
- Μελωδικαὶ ἀσκήσεις εἰς δῖους τοὺς Γνώμονας. Διὰ τὰς πέντε Τάξεις «Μουσικῆς ἀναγνώσεως» (Solfège) τῶν Ὡδείων.

B'. ΣΥΜΦΩΝΙΚΑ:

- ‘Ο Γέρος τοῦ Μωρᾶ. Συμφωνικὸ ποίημα γιὰ μεγάλη δοχήστρα.
- Ἐλληνικὴ σουΐτα ἀριθ. 1. «Ἄρματαλοι καὶ κλέφτες». Γιὰ δοχήστρα ἑγχόρδων.
- » » 2. «Στὸν Παρνασσό». Γιὰ συμφωνικὴ δοχήστρα.
- » » 3. «Ολυμπος». Γιὰ μεγάλη συμφωνικὴ δοχήστρα.
- Συμφωνία τῆς Εἰρήνης. Γιὰ μεγάλη δοχήστρα καὶ μικτὴ χορωδία.

Γ'. ΧΟΡΩΔΙΑΚΑ:

- Σειρὰ τραγουδιῶν γιὰ ἀνδρικὴ χορωδία.
- » » γυναικεία »
- » » μικτὴ »

Δ'. ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ:

- Σύστημα Θεωρίας τῆς μουσικῆς.
- » Αρμονίας.
- » Αντιστίξεως καὶ φυγῆς.
- » Οργανολογίας καὶ ἐνορχηστρώσεως.

Ε'. ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ:

- “Ἐργα γιὰ βιολὶ καὶ γιὰ πιάνο.
- Σειρὰ πατριωτικῶν ἐμβατηρίων, γιὰ στρατιωτικὴ δοχήστρα πνευστῶν δργάγων (Banda).
- «Ἡδονικὰ σονέτα» γιὰ τραγούδη καὶ πιάνο, ἀπὸ τὸ διμώνυμο ποιητικὸ ἔργο τοῦ Γεωργίου Σταμπολῆ.
- Σκηνικὴ μουσικὴ, σὲ θεατρικὰ καὶ κινηματογραφικὰ ἔργα καὶ σὲ μοχαίες τραγῳδίες.